

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GAARDMISSIONÆR

R. B. CLAUSEN

ET LIV I TROSKAB

FORTALT EFTER HANS EGNE MEDDELELSER
AF M. THOMSEN

KØBENHAVN

BETHESDAS BOGHANDELS FORLAG

1904

R. B. Clausen,

GAARDMISSIONÆR

R. B. CLAUSEN.

ET LIV I TROSKAB.

FORTALT EFTER HANS EGNE MEDDELELSER

AF

M. THOMSEN,

PRÆST.

2. OPLAG. — 3.—4. TUSIND.

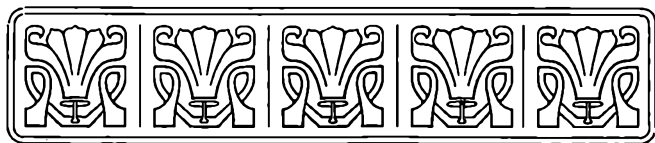
KØBENHAVN.

BETHESDAS BOGHANDEL.

1904.

Det er med Clausens Billigelse, at jeg har skrevet denne Levnedsskildring. Allerede for flere Aar siden har vi talt sammen om dette. Hvad her er skrevet, har jeg dels mundtlig fra ham selv, dels efter Oplysninger fra Venner, som har kendt ham fra hans Ungdom, samt fra skriftlige Optegnelser fra hans egen Haand.

M. Thomsen.

Den 1ste August 1829 viedes i Løjtofte Kirke Proprietær Jens Peter Clausen og Anne Kathrine Olsdatter. Det var velstaaende Folk, der ejede en større Gaard i Sandbjerg, Horslunde Sogn, Lollands Nørre Herred, og her fødtes den 21de Januar 1840 deres eneste Barn, en Søn, der i Daaben fik Navnet Rasmus Buch Clausen. Forældrene ønskede, at deres Barn skulde have en god Opdragelse, og da han voksede til, blev det overdraget Sognepræsten i Horslunde, Pastor Garde, at tage sig af hans Undervisning, og den lille Rasmus red saa hver Morgen »til Skole« i Horslunde Præstegaard paa en Pony, som hans Fader havde foræret ham. Samme Pony havde baade Rasmus og hans Kammerater stor Glæde af, for den var et sjældent klogt og lærvilligt Dyr, og dog blev netop dens Klogskab Aarsag til, at baade dens Herre og hans Venner undertiden fik nogle alvorlige Knubs og Stød. Rasmus vilde nemlig gerne unde sine Kammerater den Fornøjelse at sidde op i Sadlen bagved sig og saaledes faa en fælles Ridetur; men naar saa Rytteren blev tungere,

end Ponyen syntes om, gik det kloge Dyr over til Siden af Vejen og rystede omhyggelig hele Flokken af ned i den dybe Vejgrøft.

Iøvrigt forløb hans Barndomstid stille og rolig, men én Begivenhed var der dog, som gjorde et dybt Indtryk paa ham, og det var, da han i Aaret 1852, tolv Aar gammel, sammen med sine Forældre og nogle Venner foretog en Rejse til København. I en lille Lommebog, han har ejet som Dreng og trofast opbevaret gennem de mange Aar, skildrer han den med egne Ord saaledes:

»Beskrivelse over Reisen til Kjøbenhavn.

Løverdagen Klokken 3 om Natten den 2den October reiste vi hjemme fra. Da Klokken var 5,^o mødtes vi i Stokkemarke Kro med Nielsens fra Brandersløv, som vi fulgtes med til Kjøbenhavn. I Stokkemarke spiste vi Frokost, og Hestene fodrede lidt; derfra kjørte vi til Saxkjøbing, hvor vi kom Klokken 5¹/₂; vi tog ind til Gjæstgiver Hansen. Efter at have drukket Kaffe i Gjæstgivergaarden, forlod vi Saxkjøbing Klokken 11, og kjørte med vor egen Befordring til Guldborg. Veiret var meget slemt, og da vi kom dertil, kjørte Vognen hjem, og vi kom over med Færgen. Da vi kom til Færgegaarden paa Falster, leiede vi os en Fjedervogn med 3 Sæder over Falster til Gaabense. Vi kom til Gaabense henimod Klokken 3¹/₂; her blev vi forsinkede og kom ikke til Gjæstgivergaarden ved Vordingborg før Klokken 4¹/₂. Her spiste vi lidt Smørrebrød og leiede os en lukket Vogn til Rønnede Kro. Vi kjørte fra

Gjæstgivergaarden Klokken 6 i et græsseligt Veir. Vi kjørte igjennem Vordingborg, hvor vi saae Valdemars Taarn; derfra kom vi til Tabernoye Kro Klokken 8, hvor Hestene fodrede lidt, og vi drak en Kop The. Derfra kjørte vi til Rønnede Kro, hvor vi kom, da Klokken var 11. Her laae vi om Natten, drak Kaffe om Morgenen og kjørte Klokken 5½ i en Fjedervogn til Kjøge. Hertil kom vi Klokken 8 og spiste varm Frokost. Herfra reiste vi i Fjedervogn Klokken 10½ til Jernbanegaarden Høie Tostrup, hvor vi kom Klokken 11½. Her drak vi Kaffe og kom med Jernbanen til Kjøbenhavn Klokken 2½ om Søndageftermiddag den 3die October. Da begav vi os til min Onkel Clausen og derfra til Jomfru Petersen. Om Natten laae vi hos min Onkel og om Morgenen den 4de dennes toge vi ind paa vort Logis i Nikolai Gade.

R. B. Clausen.«

Efter Hjemkomsten fra denne temmelig besværlige Rejse fortsattes Skolegangen i Horslunde Præstegaard. Foruden de almindelige Skolefag læste han tillige Tysk, Engelsk og Latin. Sin Lærer, Pastor Garde, fattede han stor Kærlighed til og bevarede Mindet om ham og Skolegangen i Præstegaarden i pietetsfuld Erindring.

Det led nu henimod den Tid, da han skulde konfirmeres. Selv vilde han gerne vedblive at læse, og det var hans kæreste Ønske at blive Præst, men Faderen vilde, at hans eneste Søn skulde være Landmand; stor og stærk var Drengen, og en statelig Proprietær kunde der jo nok blive af ham med

Tiden, saa efter sin Konfirmation kom han til at lære Landvæsenet; en Tid var han hos Frederiksen paa Kjærstrup, senere hjemme paa Faderens Gaard.

I Tredserne solgte Proprietær Jens Clausen sin Gaard i Sandbjerg og købte Gaarden »Louisenhøj«

Clausen som ung.

i Øster Ulslev Sogn ved Nysted, der blev Familiens fremtidige Opholdssted og siden gik i Arv til Sønnen. Denne var i de forløbne Aar bleven en dygtig Landmand og forestod Ledelsen af Arbejdet paa den temmelig store Gaard i dets forskellige Grene. De udmærkede Egenskaber, vi kendte hos Clausen fra

hans Virksomhed som Gaardmissionær, karakteriserede ham ogsaa dernede paa »Louisenhøj«. Han var flittig og virksom, tidlig oppe om Morgen, interesserede sig levende for alle nye Planer til Landbrugets Fremme, som bragtes frem i »Landmandsbladet«, maatte straks anskaffe sig og forsøge alle nye Landbrugsmaskiner, var den første til at indføre og prøve nye Methoder og i det hele en Foregangsmand paa Landbrugets Omraade. En Overgang lagde han saaledes særlig Vind paa Opdrætning af Fedekvæg og rejste selv flere Gange til England med en Ladning Fedestude. Ligeledes deltog han i den nordiske Industri- og Kunstudstilling i København i Aaret 1872, hvor han udstillede flere Mærker af Smør, Ost og Frugtvine.

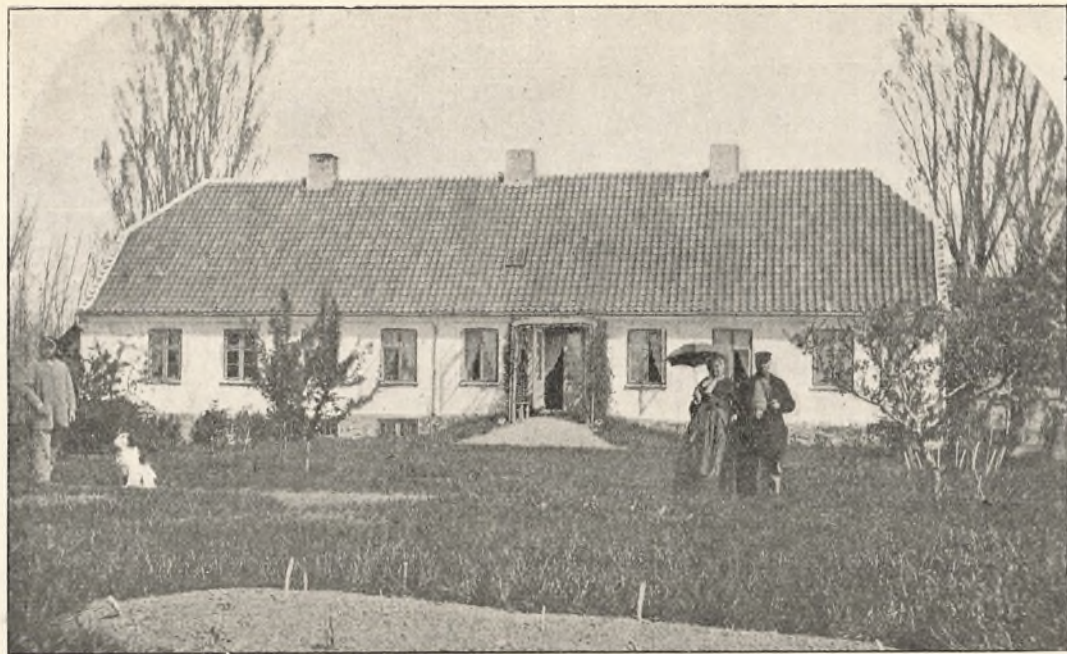
Imidlertid var det ikke ved alle Foretagenderne, han høstede Fordel. En Gang læste han saaledes i et Landboblad om et nyt og særdeles kraftigt Foderstof for Kvæget. Det var Benmel, hvoraf et Pund skulde kunne erstatte adskillige Lispund Kløverhø. Clausen greb Planen med Begærlighed; kørte omkring og opkøbte gamle Ben og Knokler allevegne, hvor saadanne var at faa; byggede saa en Forsøgsovn ude paa sin Mark til at brænde Benene i, som skulde pulveriseres, før de var skikkede til Kvægføde. Det blev han dog snart ked af og holdt sig siden til Kløverhøet. Ogsaa »Kogning i Hø« begejstrede ham svært, da denne Opfindelse blev bekendt. Med stor Iver gav han Husjomfruen de fornødne Anvisninger om, hvorledes hun havde at forholde sig i denne Sag, første Gang Høkogning skulde forsøges paa »Louisenhøj«,

kørte derpaa i Marken men var hjemme i rette Tid til at overvære det betydningsfulde Øjeblik, da de store Gryder, svingende fulde af Grød, skulde sættes ned i Høkkasserne. Med stærk Bevægelse fulgte han deres Flytning fra Komfuret, og da saa Grøden nok saa lystig blev ved at boble i Høet, straaledede hele hans Ansigt i ét lykkeligt Smil, og fra den Dag af havde denne kunstfærdige Maade at koge paa fast Fod indenfor »Louisenhøj«s Mure. At Clausens Ry som Landmand er naaet ud over Lollands Grænser, ses blandt andet af en Korrespondance, som er ført i Halvfjerdserne mellem ham og Pastor Villh. Beck i Ørslev, der jo ogsaa kendte en Del til Landvæsenet. I et Brev beder Beck Clausen om at give sig en Beskrivelse af en ny Maade at sætte Kornneg sammen paa ude paa Marken, for at saa lidt som muligt skal tage Skade af Regnen; Beck har hørt, at Proprietær Clausen anvendte denne Methode paa sin Gaard, og under de ustadige og regnfulde Vejrforhold, det var denne Sommer, vilde han ogsaa gerne gøre et Forsøg.

Og nu Clausens Personlighed som Landmand dernede paa Lolland. Paa Billedet af Hovedbygningen paa »Louisenhøj«, Side 11, ser vi et Par gamle Mennesker; det er Clausens Forældre; til venstre paa Billedet ser vi en Kæmpeskikkelse, det er Clausen, og ved Siden af ham sidder hans store, trofaste Ledsager, Hunden »Rinaldo«, der var kendt vidt og bredt om. Clausen var den Gang henved 30 Aar gammel, af herkulisk Legemsbygning og med sorte Bakkenbarter. Sine Forældre var han en god Søn, kærlig og ærbødigt overfor dem ved

alle Lejligheder. Hyggeligt og gæstfrit var Hjemmet paa »Louisenhøj«. Mange fremmede og besøgende, ikke mindst unge Mennesker, der følte sig tiltrukne af den unge Clausens muntre, livlige og spøgefulde Væsen, thi Clausen kunde være med til Spøg og Morskab. Saaledes var det yndet Tidsfordriv for ham sammen med sin Ungdomsven, nuværende Klokker Staffeldt ved Garnisons Kirke, som den Gang lærte Landvæsenet hos Clausens Fader, at sadle et Par Heste og ride Væddeløb ude paa Marken, hvad der ikke altid vakte hans Faders udelte Tilfredshed; det var nemlig ikke sjældent, de red saa skarpt, at Hestene blev forfangne. En anden Gang ved Vintertid var Clausen og Staffeldt ude at køre i Kane, ved hvilken Lejlighed Staffeldt var Kusk. Pludselig udbryder Clausen: »Jeg har været med til mange Ting, men jeg har endnu aldrig prøvet at vælte med en Kane.« Staffeldt tænkte da, at Lejligheden var gunstig til at gøre Vennen denne Fornøjelse, satte Hestene i Fart op i en mægtig Snedrive og drejede skarpt af til højre med det Resultat, at Clausen fløj ud af Kanen og blev halvt begravet i Sneen. Saa havde han ogsaa prøvet det.

Clausens Lyst til at prøve nyt medførte heller ikke sjældent Morskab og Adspredelse i det daglige Arbejde for ham og hans Kammerater. Paa »Louisenhøj« holdt man til Stadighed to store Tyre. Det Overmaal af Kraft, de repræsenterede, maatte fordelaglig kunne omsættes i Arbejde, tænkte Clausen. Og hos ham var der ikke lang Vej fra at tænke til at handle. Han fik lavet et Sæt Seletøj til sine Tyre,

»Louisenhoj».

og det var kun en Leg for de kæmpestærke Dyr at levere Drivkraft til Gaardens forskellige Maskiner, til uendelig Glæde og Tilfredshed for Clausen. Og det varede heller ikke længe, før han fik dem afrettet til at gaa for Vogn ud i Marken, men her skete det ikke saa sjældent, at Forspandet paa varme Dage »bissede« og løb løbsk baade med Vogn og Kusk, uden at det var muligt for nogen menneskelig Magt at standse det. En Gang havde hans kære Tyre nær afstedkommet en stor Ulykke. Brønden paa »Louisenhøj« skulde renses for nogle store Sten og andet i Bunden. Clausen fik et Hejseapparat opstillet over Brønden. Staffeldt og en anden Mand steg ned i Brønden og skovlede Stenene i en stor Spand, som saa Tyren skulde drage op under Clausens Opsyn. Alt gik saare godt en lille Stund, men pludselig, medens en Spand, fuld af Sten og Grus, var omtrent hejset op, gjorde Tyren omkring, og den tunge Spand raslede ned i Brønden igen, hvor de to Mænd kun som ved et Vidunder undgik at blive kvæstede.

Disse Træk fra Clausens Barndom og Ungdomstid paa Lolland giver os Billedet af en god Søn, der med Lyst og Flid varetog sin jordiske Gerning. Vi skal nu se, hvorledes han i Aarenes Løb udvikledes og modnedes til at blive det Redskab, som Herren havde udset sig til at virke saa store Ting til Guds Ære og Menneskers Frelse i Danmarks Hovedstad.

Clausen havde et godt Barndomshjem, og de lyse Minder herfra bevarede han hele Livet igennem, og siden hen som Gaardmissionær søgte han

stadig at vække de faldne Mennesker, han kom i Berøring med, ved Ord som disse: »Tænk paa, hvorledes du havde det som Barn«, eller: »Tænk dog paa, hvor din Moder vilde sørge, om hun saa, hvilket Liv du lever.« . Baade som Barn og ungt Menneske var han gudfrygtig, nærrede den dybeste Ærbødighed for Gud og det hellige og søgte stadig Guds Hus. Men med alt dette følte han sig, som han saa ofte siden udtalte, langt fra glad og lykkelig; tværtimod, han gik med den knugende Følelse af, at der fattedes ham noget. Men det var i lang Tid ikke let for ham at komme til Klarhed over, hvad det netop var, som trykkede. Aandeligt Liv var der ikke noget af paa Lolland i de Dage, i alt Fald ikke paa den Egn, hvor han boede. I denne Nød var det Herren selv, som hjalp ham ved at tilskynde ham til at læse i den hellige Skrift, og herved fik Clausen Klarhed over sig selv og Klarhed over Jesus. Han kom til fuld Hvile og Fred i den urokkelige Tro paa Jesus som sin Frelser og Hyrde, en Tro, han bevarede til det sidste.

Clausen var et af de Mennesker, der ikke kunde beholde en Glæde for sig selv, men vilde give andre Del deri. Betegnende for ham er det, at snart efter at han var bleven troende, spændte han for sin Vogn og kørte hen for at besøge en Familie, der hørte til hans bedste Venner. Vedkommende har fortalt mig, at Clausen under hele Besøget udelukkende talte om den Glæde og Lykke, som fyldte hans Sjæl, og et Par Dage efter kom der et Brev fra ham, hvori han atter vidnede om Saligheden i at have Jesus til Frelser og skrev,

at saa lykkelige kunde ogsaa de blive. Og de blev det.

Ogsaa hjemme paa »Louisenhøj« blev Bibelen nu taget frem. Hver Morgen holdt Clausen Andagt for alle Folkene paa Gaarden og talte Guds Ord til dem, naar Lejlighed gaves, og det vil for Clausens Vedkommende sige det samme som altid; der er da ogsaa flere af Gaardens Folk, som er blevne førte til Troen paa Herren ved hans Vidnesbyrd fra den Tid. Ligeledes vidnede han ude omkring om Jesu Naade. Han var en Tid Sogneraadformand, og ved Sogneraadets Møder vidnede han ufortrødent og uforbeholdent om sin Frelser. Hele sit Liv igennem elskede han Børnene og Ungdommen, og siden han blev et troende Menneske, var det hans Hjertes Lyst at samle de smaa og fortælle dem om Jesus; hjemme paa »Louisenhøj« holdt han saaledes i flere Aar Søndagsskole for Omegnens Børn.

Nogle Aar efter, at Familien var flyttet til »Louisenhøj«, døde hans Moder, hvad der var en alvorlig Sorg for ham. Ogsaa andre Begivenheder her fik indgribende Virkning paa hele hans Fremtidsliv, nemlig hans Ægteskab med en Datter af Sognepræst Dahlerup i Øster-Ulslev. Det var et lykkeligt og skønt Ægteskab, og Fru Clausen, som besad dybere kristelig Erfaring og havde større aandelig Modenhed end sin Mand, bidrog ikke lidet til at udvikle og uddybe hans Trosliv. Imidlertid fik han ikke Lov til at beholde hende ret længe. Deres eneste Barn, en lille Pige, tog Herren hjem til sig et Par Uger efter Fødselen, og kort

”Tid efter, kun halvtredje Aar efter Bryllupet, var Moderen forenet med sit Barn hjemme hos Gud. Herom skriver Clausen selv saaledes i en lille Lommebog, der findes blandt hans Efterladenskaber: »Den 5te Juni 1874 blev ægteviede i Øster Ulslev Kirke Christiane Henriette Dahlerup, Datter af Sognepræst Dahlerup og Hustru Christiane, født Kraglund, og Rasmus Buch Clausen, Proprietær af »Louisenhøj«. Forloverne var: Justitsraad Henrik Dahlerup og fhv. Proprietær Jens Clausen.«

»1875 den 24de September imellem Kl. 12 og 1 fødte min elskede Hustru et velskabt Pigebarn. Hun blev hjemmedøbt, holdt over Daaben af sin Bedstemoder Fru Dahlerup og fik Navnet Kathrine Clausen.«

»Min lille Pige, Kathrine, døde den 9de Oktober af Trøskesyge og blev begravet paa Øster Ulslev Kirkegaard den 13de Oktober 1875.«

»Min dyrebare Hustru, Christiane Henriette Clausen, født Dahlerup, er efter 12 Ugers Sygeleje den 1ste Januar 1876 indgaaet til sin Herre og Frelsers Glæde. Fredag den 7de Januar blev hun begravet fra Øster Ulslev Kirke. Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet!«

Nu var Clausen saa ene tilbage paa »Louisenhøj« med sin gamle Fader. Han stod i sin første Manddoms fulde Kraft, 36 Aar gammel, agtet og anset var han af sine Omgangsfæller, stor Indflydelse havde han i hele Omegnen, en ypperlig Gaard havde han at prøve sine Kræfter paa, alle de mange Behageligheder og hele det friske, opmuntrende Liv, som bliver en stor Jordejer til Del, tilhørte

ham, men det allsammen sagde han nej til og gav Afkald paa for udelukkende at tjene Herren og vidne for sine Medmennesker om den Salighed og Lykke, der er at faa i Troen paa Jesus Kristus.

I Aarene efter Hustruens og Barnets Død table Clausen mere og mere sin Interesse for Landvæsenet. Han havde ulige større Lyst til at gaa omkring i Omegnen og tale med Mennesker om deres Sjæls Frølse, og herunder led Gaardens Drift. I 1882 bortforpagtede han da »Louisenhøj« og drog til København med sin gamle Fader. De kom til at bo paa Hjørnet af Gl. Kongevej og Mynstersvej i Fiskehandler Petersens Ejendom, hvorfra de senere flyttede hen paa Niels Ebhesensvej. Clausens Formaal med at flytte til København var at finde en Beskæftigelse, ved Kontorarbejde eller lignende, og da dette ikke rigtig vilde lykkes for ham, var han allerede ved at overveje, om det ikke var bedst for ham at forlade København igen.

Imidlertid hørte han af en Ven, Murermester K. K. Andersen, i hvis Hus han jævnlig kom, Tale om det Missionsarbejde, som i al Stilhed for et Par Aar siden var begyndt i Byen af Assistent ved Orlogsværftet, Vilhelm Wright, og Herren selv førte de to Mænd sammen, hvis Navne er uadskillelig forenede i den københavnske Missions Historie.

Det er ofte fra flere Steder blevet paastaaet, at den københavnske indre Mission var noget, som var indført efter udenlandsk Forbillede, »engelsk« efter sit Væsen. En saadan Paastand stammer imidlertid fra Ukendskab til, hvorledes indre Mis-

sions forskellige Virksomheder er opstaaede. Den Mand, som først har begyndt paa de forskellige Virksomheder — Gaardmission, Midnatsmission og Soldatermission — er Wright; og han begynde ikke efter noget udenlandsk Forbillede, men Herren selv gav ham den Tanke at begynde derpaa. Da Wright, som i flere Aar havde opholdt sig i England, hvor han blev vakt ved Pastor Aitkens Forkyndelse, i Aaret 1878 kom til København, begynde han snart efter at gaa rundt i Husene og tale med Mennesker om Jesus. En Sommeraften var han inde i den store Ejendom paa Hjørnet af Istedgade og Badevejen (den nuværende Knudsgade). I Gaarden var der mange Børn, og Wright spurgte dem, om de vilde lære en Salme; det vilde de gerne; Wright sang da for dem; flere voksne kom til for at høre paa Børnenes Sang, og Herren indgav ham da den Tanke, at han skulde tale til dem om Frelseren. Ved Afskeden bad Børnene ham om snart at komme igen, og heri saa Wright et Vink fra Herren om at tage denne Gerning op, og det er Begyndelsen til Gaardmissionen. Han prøvede saa paa at faa andre troende Mennesker med sig, naar han om Aftenen gik ud, men der var ingen, som havde Frimodighed til at tage virksom Del deri, indtil Herren, som Svar paa Wright's Bønner, sendte ham Clausen.

Det var i Maj 1882, at Clausen første Gang mødtes med Wright, som den Gang boede hos sin Moder ude paa Enighedsvej Nr. 7. Hvad Clausen her lik at høre om Gerningen, gav ham stor Lyst til at følge med for at se hvorledes Sagen gik for

sig. Efter at have bedt sammen til Herren, gik de, vel forsynede med Traktater, ned ad Frederiksberg Allé, hver paa sit Fortoug, efter at Clausen først havde faaet Anvisning paa at give hvert Menneske, han mødte, en Traktat. Det havde han imidlertid ikke Mod til, men Herren hørte hans stille Bøn og styrkede ham, saa han fik Frimodighed til at uddele Traktaterne. De følgende Blade vil bringe Clausens egne Optegnelser om Gaardmissionen og dens Arbejde fra de første Aar, da han selv var med.

Gaarden paa Lolland var, som tidligere berørt, bortforpagtet. Forpagtningen var imidlertid daarlig; den lød paa et langt Aaremaal, og Forpagteren kunde slet ikke svare Afgiften. Efter nogen Tids Forløb maatte Gaarden sælges med stort Tab, og Clausen blev saa antagen som fastlønnet Arbejder af Kirkelig Forening for indre Mission i København.

Om sine første Aar som Gaardmissionær skriver Clausen selv følgende:

„Det var i Aaret 1881, at en ung Mand, Assistent ved Orlogsværftet Wright, som havde fundet Jesus som sin personlige Frelser, gjorde Indbydelser i et stort Hus paa Vesterbro til et Møde. I Gaarden traf han nogle Børn, som han gav »Søndagsblade for Børn« og spurgte dem, om de vilde lære en Aftensalme. Dette vilde Børnene gerne og bad ham komme igen. Da han gik derfra, kom den Tanke i hans Sjæl, at han skulde bruge denne Fremgangsmaade, samle Børnene, synge en Salme og tale et Ord til dem om Frelseren. Han iværksatte dette straks og havde Glæde deraf, idet de Smaa gerne kom, og adskillige voksne ogsaa hørte derpaa. Men slig en Fremgangsmaade kunde Djævelen ikke lade gaa hen uden Modstand. Spot og Had mødte ham mangan Gang, men han blev ved. Han fik undertiden troende Venner med, men det var højst et Par Gange, de fulgte med, da Modstanden voksede. Saaledes maatte han ved et Møde, han holdt i den indre By, helt fortrække paa Grund af den Modstand, han mødte.

I Aaret 1882, i Maj Maaned, blev jeg Deltager i denne Gerning: at bringe Ordet om den levende Frelser til de mange, som har glemt det ene fornødne. Jeg skal nu fortælle om den første Gang, jeg fulgtes med Wright. Klokken henved seks om Aftenen samledes vi i Bøn til Herren, at han vilde fylde vore Hjerter med sin gode, velsignede Helligaand, at vi maatte faa Frimodighed til at vidne, at kun i Jesus Kristus er Frelse og Syndernes Forladelse. Da vi var styrkede ved Bønnen, gik vi, belæssede med Billedblade og Traktater, hen i en Gade, hvor der er megen Fattigdom. Da vi kom til Gaden, kom de smaa Børn, som løb omkring paa Gaden, med straalende Øjne hen til Wright og fik Billedblade og spurgte, hvilken Gaard de skulde gaa ind og synge i. Og de raabte: »Missionæren er her,« og flere og flere samledes. Jeg kan endnu mindes, hvor mit Hjerte frydede sig ved at se Børnenes Glæde, men hvor Angst og Bæven fyldte mig, da jeg kom ind i den lille Gaard, der var omgivet af høje Huse, hvor Tøj var hængt ud for at tørres, og en ilde Lugt kom En i Møde. Da Salmen „Her komme, Jesus, Dine Smaa“ lød, blev der Bevægelse i Husene. Vinduerne blev lukkede op, og Støj hørtes paa Trapperne. Børn og voksne flokkedes. Hvor underligt at staa midt iblandt disse fremmede Ansigter, som afspejlede, hvad der beherskede dem. Nogle stod fulde af Forundring over dette Optrin, spændte paa, hvad der vilde ske. Andre lo, skændte og haanede, medens enkelte stod med højede Hoveder, og det var, som Barndomsminder traadte frem for Sjælen.

Der stod Lidelser, Nød og Udsvævelser skrevet i de fleste Ansigter, og jeg følte mig saa forknytt, men ved Raab til Herren fik jeg Kraft til at blive. Da Salmen var sunget, hvori de smaa Barnehjerner fuldtud stemmede i, talte Wright til de smaa om Jesu Kærlighed, hvorefter han bad mig fortælle en lille Historie. Herren gav mig Frimodighed dertil, og jeg henvendte mig ogsaa til de voksne, bad dem mindes, at kun i Jesus er der Frelse, og at han, Guds enbaarne Søn, er død paa Golgatha Kors for vore Synder, saa det gælder om at høre hans Sandheds Ord, for at vi kan blive frelste. Derfra gik vi hen til en anden Gaard, hvor Ordet alter vidnedes. Lov, Pris og Tak fyldte min Sjæl ved denne Gerning; jeg saa deri Herrens store Naade.

Saaledes fulgtes vi ad i flere Gaarde og vidnede i Sang og Tale om Jesus. Den ene Gaard, hvor vi skulde hen, var særlig beboet af de Mennesker, som, desværre med Statens Tilladelse, har gjort Synden til deres Livsophold og lever et saa skident og lastefuldt Liv, at Gysen kan fylde et Menneskehjerte over, at sligt tillades i et kristeligt Land. Jeg modsatte mig at gaa derhen, men da den utrættelige Wright forestillede mig, at disse dybt sunkne Kvinder særlig trængte til at høre om Guds Kærlighed i vor Herre Jesus Kristus, fulgte jeg med. Det var et rædsomt Sted, og da Salmesangen lød, kom Haan og Spot fra disse elendige. Men da Ordet lød om Guds Naade, men ogsaa om Guds Dom, blev der Stillehed; de mest forhærdede gik bort i Vrede, men ikke faa lyttede med stor Op-

mærksomhed, og mangen Taare vidnede om, at Barndomsminderne ikke var udslettede. Det var en anstrængende Dag, men den var ogsaa fuld af Glæde, thi at Ordet om Jesu Kærlighed til Syndere saaledes kunde bringes til de Steder, hvor Djævelen hidtil havde ført Regimentet, var Naade over Naade.

I Sommeren 1882 blev der saaledes holdt 150 Møder i Gaarde paa Nørre- og Vesterbro samt enkelte i den gamle By. Disse Møder samlede bestandig flere og flere. Børnene kom gerne og sang og fik undertiden lokket Forældrene med; men Modstanden ved Møderne var ofte stærk, særlig paa Nørrebro. Det var ikke alene Raaheder og Skældsord, der fulgte, men undertiden ogsaa Slag. Dog, Herren bevarede os underfuldt. En Sten eller anden haard Genstand, som ramte Panden, gav kun en Bule, og mange bedrøvedes derover. Ordet begyndte at faa Indgang, og ved Møderne i Salene har mange faaet Øjet op og er søgte tilbage til den Kirke, hvori de er døble.

I Aaret 1883 blev Arbejdet udvidet til at omfatte ogsaa Østerbro, den indre By og Christianshavn. En stadig og nidkær Medarbejder i to Aar havde vi i Assistent Bang. Ligeledes var afdøde Pastor Levinsen ved de Classenske Boliger en trofast Ven og Medarbejder. Der blev i Løbet af Sommeren holdt 270 Møder. Modstanden var mange Steder skarp, men det var sjældent, at vi maatte fortrække, thi Guds Ord havde en saadan Kraft, at Fjenden blev træt. I dette Aar begyndtes en ny Gerning, nemlig at besøge Værtshusene. Den

Elendighed, som forefindes der, er afskrækkende. Man kommer ind i saadanne Huler, at man i højeste Grad forundres over, at Myndighederne tillader dem. Disse Værtshusbesøg, hvortil Wright tog Initiativet, idet han foreslog mig at følge med, havde for mig noget afskrækkende. Men da han saa vilde gaa alene, bad jeg Herren om Frimodighed til at følge med. Værtshusbesøgene bestaar i, at vi indbyder til Møder i Salene, thi kun om Vinteren kommer vi der. Og der bliver ofte Lejlighed til at vidne for den enkelte, ligesom der undertiden med Værtens Tilladelse bliver talt til alle i Lokalet. Ogsaa her har Ordet baaret Frugt, hvorom der senere skal meddeles enkelte Træk.

I de nærmest følgende Aar erholdt vi vedkommende Autoriteters Tilladelse til at holde Møder paa Christianshavns Vold, hvor Pastor, Licentiat Fenger næsten hver Uge var til Stede og med stor Nidkærhed deltog i Møderne, der samlede store Skarer; ligeledes fik vi Indenrigsministeriets Tilladelse til at holde Møder i Rosenborg Have, som samlede 2 à 3000 Mennesker.

I Aaret 1888 kom der en ny Gerning til. Ved at gøre Besøg i et af de Huse, som er beboede af flere Hundrede Mennesker og gennemskæres af en lang Gang, fik Wright den Tanke at samle Børnene, synge en Salme med dem og tale lidt til dem. Det slog an, og selv om det er sjældent, at der er mange voksne til Stede, saa staar de dog og lytter bag de halvaabne Døre, og Gudsordet kan saaledes trænge ind paa Steder, hvor Mennesker ikke har Lyst til at gaa hen i Forsam-

lingssalen. Jeg har flere Gange deltaget i disse Møder, og det har vist sig, at Mænd og Kvinder har lyttet med spændt Opmærksomhed, og Udtrykket i Ansigterne har vidnet om, at Ordet er trængt ind i Hjertet.«

Af disse Clausens Optegnelser ses det, at det just ikke var lyse Forhold, de første Gaardmissionærer arbejdede under. Men Herren bevarede dem og velsignede deres Gang og stadfæstede Ordet ved medfølgende Tegn. Følgende Træk fra Clausens egen Haand er talende Eksempler herpaa.

»En Sommeraften havde vi Møde i en Gaard paa Nørrebro, som laa lige ud til Gaden. En Flok Børn var samlede, der af fuldt Hjerte sang Salmene til Herrens Pris og Ære. Gaarden fyldtes snart, særlig af Mænd, og disse rasede, da de hørte Talen om Jesu Kærlighed. »Slaa dem ned, de Hunde!« »Jag dem bort, de Slyngler!« og mange andre, værre Ord lød fra disse forvildede Hjerter. Særlig var der en stærkbygget Arbejdsmand, som med vrede Blikke raabte: »Jeg skal knuse dit Hovede og dræbe dig, du Menneskenes Forfører!« Nærmest ved Missionærerne stod i en Halvkreds de smaa Børn. Da de hørte den vrede Mands Ord, sagde de til hverandre: »Lad os tage hinanden i Haanden, saa at den onde Mand ikke skal bryde igennem.« Og de smaa gav hinanden Haanden, beskyttede af Herrens Englevagt, og den vrede Mand kunde ikke bryde gennem Kæden, der saaledes var dannet.

En anden Aften var der ogsaa samlet mange

Mennesker i en Gaard paa Nørrebro. Da Missionæren talte, og der fra de Ildesindede lød Raab og Skrig, kom en Mand løbende med et Gevær og sagde: »Tier du ikke, skyder jeg dig«, idet han i det samme spændte Hanen. Da Missionæren svarede: »Skyd kun«, skammede han sig, og der blev Stilhed.

En Aften var der Møde i en Gaard i den indre By. Der kom mange af disse ulykkelige Skabninger, baade Mænd og Kvinder, paa hvis Øje man kan se, at de har sølet sig dybt i Synden. Da Salmesangen lød, saas mangt et spottende Smil, og forskellige haanende Udraab hørtes. Men Sangen vakte sikkert adskillige Barndoms minder frem i disse af Synden lænkebundne Mennesker, thi da Ordet blev talt om Jesu Kærlighed og Naade, blev mange Ansigter alvorlige, og Taarerne sneg sig ned ad de furede Kinder. Ved Mødets Slutning kom de og bad om Traktater og Evangelier. »Kom snart igen«, var deres venlige Afskedsord. Næste Gang, der blev holdt Møde i samme Gaard, var der mange samlede. Men da Salmesangen lød, blev det forbudt at holde Møde. En Mand, som en af Missionærerne havde faaet med i Kirken, kom da hen til os og sagde: »Kom med mig«. Hele Skaren fulgte da med hen i en lille Gaard, hvor der blev sunget og talt. Og der gik som et Røre gennem Hjerterne. Gribende Udraab og stærk Hulken hørtes. Vilde en begynde at spotte, blev han vist bort af de andre, og med stor Glæde modtoges Traktater og Billedblade. Mange Møder

er holdt i den Gaard, og det er et Haab, at flere har omvendt sig ved Ordets Forkyndelse.

I en Gaard paa Vesterbro, hvortil et Værtshus havde sin Udgang, og hvor mange af Mørkets Gerninger blev udøvede, var det en Aften, at Sangen lød. Flere unge Mennesker havde spottet, men blev rolige. Af dem, som kom ind fra Gaden, var en ung Pige, der havde levelt et fortabt Liv. Hun blev saa greben af Ordet om, at Jesus er kommen for at frelse det fortable, at hun, som i flere Aar havde vendt Kirken Ryggen, kom tilbage til den Frelser, som hun havde glemt.

En Sommeraften var Gaarden, hvorfra Salmesangen lød, bleven fyldt med Mennesker. Raseriet var stort. Glas og Vand kastedes ned fra Vinduerne, og rædselsfulde Forhandelser lød. Men Herren bevarede os. Da Talen blev afbrudt, blev der sunget en Salme og derefter fortalt en lille kristelig Historie. Under denne Fortælling herskede der dyb Tavshed. Men da Sangen lød til Slutning, rasede Spotterne igen. Og nu var der en dyb, mørk Port, vi skulde igennem for at komme ud af Gaarden, hvor Urostifterne havde opstillet sig for at vente paa os. Men da vi vilde til at gaa gennem Trængslen, kom nogle venligsindede Mennesker, trykkede os i Haanden, takkede for Ordet og førte os i god Behold ud ad en Gadedør.

En Aften var der mange Mennesker i en Gaard paa Nørrebro. Ordet lød om Jesu Naade og Kærlighed. Og der var Stilhed, indtil en ældre, velklædt Herre raabte: »Hent Politiet og jag dem ud«, samt brugte mange vrede Ord. Da jeg gjorde

ham opmærksom paa, at vi havde Grundejerens Tilladelse til at holde Møde, kunde hans Vrede dog ikke standses. »Det er nok, naar Folk gaar i Kirke om Søndagen«, raabte han. Hertil svarede jeg, at kun de færreste Mennesker gik i Kirke om Søndagen, og at det kun nyttede lidet at høre Ordet den Dag, naar man saa levede de seks Dage for denne Verden, hvorpaa han bortfjernede sig. To Arbejdere, som havde staaet og moret sig over Salmesangen, blev helt alvorlige under Talen. Efter Mødet kom de hen i vor Sal, og da jeg udtrykte min Forundring over at se dem der, svarede de, at Ordet slog ned i deres Hjerter.

Vi har Eksempler paa, hvorledes Drankere og Skøger er blevne grebne af Ordet, som de har hørt forkyndes i en Gaard, saa at de har forladt deres grimme Liv.

Ved Værtshusbesøgene hænder det af og til, at Værten med vældig Vrede jager os ud, men i Almindelighed er de sløve og ligegyldige. Det sker ikke saa sjældent, at der kan komme alvorlige Samtaler i Gang, og det har vist sig, at flere Mænd er komne til Møder efter Indbydelsen. Det første Værtshus, Wright og jeg gik ind i, var paa Vesterbro. Det var en rædsom Hule. Vilde Hyl lød ud paa Gaden derinde fra. Lugt af Mad og Brændevin slog os i Møde. Stuen var fyldt med Kularbejdere og andre. Alle med Hatten paa. Da vi kom ind, blev der aldeles stille. Alle saa paa os. Vi indbød til Mødet og uddelte Billeder med Skriftord. De tog venlig mod dem, og en enkelt Mand

læste dem højt, hvad der undrede mig, da dette sikkert ikke før var sket i et Værtshus.

Et bekendt Logis- og Drikkehus i den indre By var det næste Sted, vi besøgte. Værten var meget velvillig. Stuen var besøgt af henved halvtredsindstyve Mænd, der hørte til Samfundets elendigste Mennesker; de støjede, bandede og drak. Der var unge og gamle imellem hinanden; nogle af dem havde i sin Tid været ansete Folk i en god Stilling, men Dovenskab og Drukkenskab havde ført dem ned i Dybet. Vi fik Tilladelse til at synge en Salme; der blev straks Stilhed, og nogle af disse Stakler havde en god Stemme. Saadan Salmesang havde sikkert aldrig tidligere lydt der. Efter Sangen blev der talt nogle Minutter til dem om Jesu Kærlighed, hvorefter der blev samtale med de enkelte. En høj, robust Møllersvend, som var noget ondskabsfuld, lagde sin store Haand om Wrights Hals og sagde: »Hvis jeg nu trykker til, hvad saa?« hvorpaa Wright svarede med et Smil: »Saa gaar jeg hjem til min Frelser.« Dette fyldte ham med stor Forundring, og han blev stille. Og da vi gik, var der en Mand, som sad indenfor Døren og spiste; han sprang op, tog mig i Haanden og sagde: »Ligemeget, hvad de andre mener; jeg siger Tak for Ordet og tager det med hjem.«

En Aften kom vi ind i en forfærdelig Hule, hvor der var mange berusede Mænd og enkelte Kvinder. Det er næsten ubegribeligt, at Mennesker kan leve i en saadan Stank. Endskøndt det vistnok var første Gang, vi var der, blev vi dog mod-

tagne høflig, og Gæsterne lovede at komme til Møde. Ved Mødet i Salen kom der mange daarlige Mennesker. En ung Mand paa seks og tyve Aar blev ramt af Ordet. Han fortalte bagefter, at de var komne en hel Flok for at gøre Ballade, men han, som var Anfører for Banden, havde befalet de andre at holde sig stille, da han havde set sig som en fortabt Synder.

I et Værtshus, hvor vi uddelte Traktater, var der blandt andre en Mand, der saa' saa elendig ud i Klæder, og hvis Ansigt var helt vansiret af Drik. Der blev ogsaa talt nogle enkelte Ord til ham. Et halvt Aars Tid efter møder jeg paa min Vej en velklædt Herre, som spørger mig, idet han svinger med Hatten, om jeg ikke kender ham. Da jeg svarede benægtende, sagde han: »Jeg har ofte villet tale med Dem, men jeg har generet mig, fordi jeg var saa daarlig klædt. De har gjort den største Velgerning mod mig, som noget Menneske kan gøre mod et andet.« Paa mit forundrede Spørgsmaal svarede han: »De har fundet mig i en elendig Knejs paa Vesterbro; jeg var sunken saa dybt, gik pjaltet og var fuld af Lidelser paa Grund af mit udsvævende Liv. Saa kom De og gav mig en Traktat og viste mig Vejen til Himlen. Jeg kan ikke takke Dem nok derfor.« »Vil De nu følge Jesus?« spurgte jeg. »Ja,« svarede han, »det er Alvor, men jeg har ofte Anfægtelser.« Jeg bad ham da om at holde fast ved Frelseren og lade hans Ord være en Lygte for hans Fod og et Lys paa hans Sti. Glade skiltes vi fra hinanden.

I en finere Beværtning blev Værten engang

meget opbragt og sagde til os: »Tror De, jeg vil finde mig i, at De drager mine Gæster til Møderne? Naar de bliver hellige, drikker de sig ikke mere fulde.« En stor, glubsk Hund, som han holdt ved Halsbaandet, knurrede og viste Tænder, hvortil Værten sagde: »Den kan lugte, at der er kommet hellige Folk ind«, og viste os Døren. I et helt Aar kom vi der ikke, men saa besluttede vi at komme igen. »Naa«, sagde Værten, »er De her nu igen. Hvad vil De?« »Indbyde Dem og Deres Gæster til Mødet«, svarede jeg. Værten rasede, bandede og skreg som et galt Menneske. Da tog Wright et nyt Testament op af Lommen, gav Værten det og bad ham læse deri for at faa Klarhed over, hvorledes det stod til med hans Salighedssag. Han blev da pludselig stille og sagde, at han vilde læse det en Gang. Fra den Stund var der aldrig noget i Vejen med ham, naar vi gjorde Besøg.

Et andet Sted tog Værten, en bomstærk Mand, en Flaske og vilde slaa mig i Hovedet, da jeg indbød hans Gæster. Jeg stod stille og bad til Herren. Da raabte en af Gæsterne til Værten: »Lad dog være«, hvorpaa han nøjedes med at jage mig ud.

I en lille Knejspe, hvor Værten var yderst høflig, sad fire unge Mænd. Da jeg havde indbudt dem og vilde gaa, hældte den ene en halv Bajer oven i Hovedet paa mig, og en anden trykkede min Hat flad. Paa mit Spørgsmaal om, hvad det skulde betyde, kom Værten meget indsmigrende og sagde, at saadan en hellig Mand maatte ikke blive vred,

da de unge Mennesker var beskændede og ikke vidste, hvad de gjorde.

I Salene, hvortil vi samler Mennesker ind fra Gaden og Værtshusene, og hvor vi særlig paa Vesterbro og Nørrebro har haft stormfulde Møder, da der har været mange Mænd, er der ved Guds Naade ogsaa sket Undergerninger, idet fortable Sjæle har fundet Frelsen i Christus Jesus. Men nogle af de Træk, jeg vil meddele, viser, hvor stor Raaheden kan være hos døble Mennesker, og hvor megen Kraft og Anstrængelse Løgnens Fyrste gør sig for at rive Ordet ud af Hjerterne og forstyrre Møderne.

En Aften, da jeg indbød til Møde paa Værtshusene, hvor alle viste sig imødekommende, blev der spurgt mig, hvad det var for en Skomager, der skulde tale ved Mødet den Aften, for det havde der staaet i »Socialdemokraten«. Jeg benægtede, at der var nogen Skomager, som skulde tale. Den Aften var jeg ene. Salen var fuldpakket, mest af Mænd. De raable og skreg som vilde Dyr. Hele Trappen og Gangen var fyldt med Mænd. Da Klokken var otte, vilde jeg lukke Døren, men det var mig umuligt. Der var lidt Ro, medens Orgelet lød, og Salmesangen tonedede. Saa raable de igen paa Skomageren. Jeg fortalte da en gribende lille Historie, og der var ganske stille saalænge. Da jeg var færdig, saa jeg en Overbeljent ude paa Gangen. Jeg bad ham komme ind. Døren blev lukket, og i tyve Minutter var der den ønskeligste Ro. Saa lød der paa en Gang det Raab: »Der sprang en ud af Vinduet,« og der blev Larm ude

paa Gaden. Beljenten gik ud, og saa begyndte der en satanisk Larm, som jeg ikke kunde standse, hverken med milde eller alvorlige Ord. Jeg maatte saa springe midt ind imellem Urostifterne. Da blev de rolige, skøndt jeg talte alvorlige Ord til dem. Mødet hævedes, men flere af de Mænd, som var komne paa Grund af den løgnagtige Bekendtgørelse i »Socialdemokraten«, kom igen næste Gang, saa Djævelen havde kun liden Glæde af denne Historie.

En Aften, da jeg skal tale, hører jeg et voldsomt Latterudbrud fra de bagerste Bænke og ser en meget pjaltet, stærkbygget Mand paa 24 à 25 Aar, der i den ene Haand havde en lang Pølse og i den anden en Agurk, som han aad med stort Velbehag og til megen Fornøjelse for ham selv og de andre. Jeg bad ham holde op! »Nej,« svarede han, »jeg er sulten,« og blev ved at sluge i sig. Jeg bad ham da gaa ud og spise færdig. Nej, det vilde han ikke; jeg havde indbudt ham! Dog ved Guds Kraft fik jeg Styrke til at bære ham ud, og saa havde vi et stille Møde.

En anden Gang hørte jeg før Mødet nogle mærkelige Skrig fra tre unge Mennesker, som jeg havde placeret ved Døren. En Kone fortalte mig, at den ene af dem havde et Dyr. Da jeg saa bad om at faa Dyret at se, viste han mig en hvid Rotte, som skulde have forstyrret Stilheden under Mødet, men nu maatte han gaa før Mødets Begyndelse.

En Aften kom der ogsaa et stakkels Menneske, 28 Aar gammel, ind i Salen. Hvor saa han pjaltet og elendig ud. Han blev saaledes greben af Ordet,

at han raabte: »Der er ingen Naade for mig!« og græd højt. Taleren maatte holde op for at trøste ham, og han var helt sønderknust. Han fortalte, at han i fjorten Aar ikke havde hørt Guds Ord; derfor var han bleven saa stærkt greben, da han saa sin Synd og Usselhed.

En Aften kom en ung, renlig klædt Kvinde hen til os efter Mødet og bad om et Trøstens Ord med paa Vejen. Hun fortalte, at hun havde det saa svært i denne Tid. Hun var bleven greben af Guds Ord, da det lød i en Gaard. Derefter var hun kommen til Møder i Salene og gik i Kirke. Nu vilde Principalen paa den Fabrik, hvor hun arbejdede, tvinge hende til at arbejde om Søndagen. Han havde en Dag kaldt hende op paa sit Kontor og spurgt hende om Grunden til, at hun ikke vilde arbejde den Dag. Hun svarede, at det var Synd. Han bandede og sagde, at vilde hun være hellig og ikke arbejde om Søndagen, saa kunde hun gaa. »Og jeg har kun Brød til otte Dage til mig og mine to Børn, hvis jeg kommer fra Fabrikken,« sagde Konen med taarekvalt Stemme. Mine Venner og jeg lovede at bede for hende. Otte Dage derefter saa vi atter Konen, der nu saa meget glad ud. »Herren har hørt Deres Bønner,« sagde hun glædestraalende, »jeg har haft det saa godt, de har ikke forlangt Søndagsarbejde af mig, og oven i Købet, jeg har en Broder, som hidtil har levet for denne Verden, og nu har han sendt Bud efter mig, for at jeg skal fortælle ham om Jesus.«

En Gang var en Mand bleven indbudt paa

Gaden. Han var Sømand og var kommen til Byen paa Gennemrejse. Da Mødet var forbi, kom han hen til Taleren og spurgte, hvorfra han kendte hans hele Liv. Der blev da svaret ham, at det slet ikke var kendt, men det var Guds Aand, som havde talt til ham om at modtage Syndernes Forladelse i Christus Jesus. Derefter knælede vi og bad sammen, og han gik trøstet bort.« — — —

Clausen skriver, at Lov, Tak og Pris fyldte hans Sjæl, første Gang han var med paa Gaardmission, fordi han deri saa Guds store Naade, at Evangeliet blev forkyndt for Mennesker, som maaske ellers aldrig hørte et Guds Ord. Han kunde heller aldrig blive træt af at fremhæve, hvor stor en Naade det var, at Herren vilde bruge ham til denne velsignede Gerning. Og det kan da ogsaa siges om ham med Sandhed, at denne Naade mod ham ikke var forgæves, thi han arbejdede med en enestaaende Troskab og Udholdenhed i sin Herre og Frelasers Tjeneste. I Aarenes Løb kom hans Gaardmøder til at omspænde hvert eneste Kvarter i den store By, og det var ikke alene i de fattige Arbejderkvarterer paa Nørrebro og Vesterbro, han prædikede, men lige saa fuldt i de Kvarterer, som beboes af de rige og fornemme. Han forkyndte Jesu Christi Evangelium i Forstædernes Baggaarde og i lille Regnegade, og han forkyndte det paa Købmagergade og Østergade, i Stockholmskvarteret, i Bredgade og paa Sct. Annæ Plads. Han vidnede for rige og fattige, for høje og lave: de var i hans Øjne lige fattige og elendige, naar de ikke ejede Syndernes Forladelse i

Troen paa Guds Søn. Og han forstod at »tage« de forskellige Mennesker; ligesom han med Sagtmodighed taalte den mere brutale Overlast, der Gang efter Gang blev ham til Del i Fattigkvartererne, saaledes forstod han at vende den mere fine, men lige ondskabsfulde, Spot mod vedkommende selv. Saaledes stod han en Dag og prædikede i en af Voldkvarterets elegante Gaarde. Bag Gardinet ved et aabent Vindue paa første Sal stod en meget fornem Herre og betragtede Clausen med et spottende Smil. Efter kort Tids Forløb kastede han et Pengestykke indsvøbt i Papir ned i Gaarden lige foran Clausens Fod. Clausen lod sig ikke anfægte heraf men vedblev at tale. Da han saa var færdig, rettede han sit alvorlige Blik op mod det paagældende Vindue og sagde: »Dersom De kastede Pengestykket ned for Spot, saa er De et stakkels, vantro Menneske, og hvis De ikke omvender Dem, gaar De evig fortabt. Er det derimod Deres Mening at ville give en Gave til Guds Riges Fremme, saa kan De gaa til indre Missions Kasserer, Hr. Overretssagfører Mygind. Pengestykket her kan De selv tage op; jeg er langt rigere end De.«

Ved Omtalen af Gaardmissionens Opkomst og Udvikling er der en Omstændighed, som bør nævnes. Nu til Dags har Missionærene store Salmeruller, hvor Salmerne er trykte paa Lærred med store Typer, som kan læses selv i en ikke ubetydelig Frastand. Saadant noget havde de første Gaardmissionærer ikke. Naar de om Aftenen gik ud for at holde Møde, havde Wright over

Skulderen en Taske med Sangbøger i, som før Mødets Begyndelse uddeltes blandt Tilhørerne. Ved den evangeliske Alliances Møde her i Byen i 1884 var en Del engelske Herrer, deriblandt General Field, tidligere Adjutant hos Dronning Victoria, Mr. Morgan, Redaktør af »The Christian«, og Mr. Kirkham, Sekretær for Londons Friluftsmision, med Provst Vahl og Wright ude paa Gaardmøder. De glædede sig meget over Møderne men fandt Ordningen med at uddele Sangbøger saare upraktisk, og General Field tilbød da at ville skaffe Wright nogle Salmeruller, naar han vilde opgive, hvilke Salmer de skulde indeholde. Dette gjorde han, og kort Tid efter sin Hjemkomst til England indfrieede General Field sit Løfte ved at sende nogle Salmeruller, der i Tidens Løb er blevne efterfulgte af flere.

Første Gang jeg — for flere Aar siden — fulgtes med Clausen gennem Byen, kunde jeg ikke lade være med at sige til ham: »Det er dog forbavsende, saadan en Opsigt De vækker; man skulde tro, at alle Mennesker kender Dem.« Hertil lo Clausen paa sin hjertelige Maade og svarede: »Ja, de fleste kender mig vistnok godt, for desværre — eller jeg skulde vel snarere takke Herren derfor — er jeg deres onde Samvittighed. Og det var sandt; han var netop mange Københavneres onde Samvittighed. Fremfor alt var han den onde Samvittighed for de mange Mænd, unge og gamle, af alle Samfundsklasser, som ved Nattetid søger ned i den gamle Bys skumle Gader og besmitter sig ved Mørkets Gerninger, som der øves. Der talte han Guds advarende og dømmende Ord til de stakkels trælbundne og forvorpne Syndere, og naar de saa mødte ham paa Gaden i Dagens Lys, frygtede de ham og kastede sky Blikke efter ham; eller naar Følgerne af deres Synd bragte dem paa Kommunehospitalets fjerde Afdeling, og de der mødte Clausens sorgfulde eller bebrejdende Blik, eller hørte Guds Ord om Syndens Elendighed

og Naaden og Frelsen i Jesus Christus, naar Clausen talte saa kærlig og indtrængende til dem, da rantes deres Samvittighed, og mangen en skjulle da sit Ansigt under Tæppet af Skam og Anger, medens andre rasede i Trods og Had.

Allerede i 1880 og 1881 havde Assistent Wright begyndt at uddele Skriftord og Traktater i nogle af de berygtede Gader i den gamle By, og da Clausen det følgende Aar blev ført sammen med Wright, kom han ogsaa til at deltage i den Gerning, som han i de kommende Aar ofrede saa megen Tid og Kraft paa. Det var en svær Gerning, som kun Herren kunde give Kraft og Frimodighed til, thi Raseriet hos de elendige Mennesker, der besøgte disse Gader, var stort, naar Missionærerne kom og vilde bevæge dem til at forlade de onde Veje. Djævelen gjorde alt for at forhindre Missionærernes Gerning, men ogsaa her viste det sig, som altid, at Jesus er den stærkeste. I Førstningen lød der en saadan Masse Skældsord og en saa uhøvisk Tale, at det for Missionærerne var som Forgaarden til Helvede. Der blev hidset drukne Mænd paa dem; de blev puffede, stukne med Naale, fik forskelligt Kasteskyts i Hovedet; ja, Djævelen sendte endogsaa en Aften en Mand, der erklærede sig for troende og skammede Missionærerne ud, fordi de vilde komme og foranstalte Opløb! Men det hjalp allsammen intet. Herren gav dem Frimodighed til at fortsætte deres Gerning.

Efterhaanden meldte flere troende Mennesker sig, som vilde deltage i Gerningen, og den 5te

Februar 1886 samledes 14 af Deltagerne til et Møde i »Bethesda« for at organisere Arbejdet. Den første Midnatsmissionsbestyrelse kom til at bestaa af Grev A. Moltke som Formand, Præsterne Lic. theol. Fenger og Steen samt Gaardmissionærerne Wright og Clausen. Det viste sig snart nødvendigt for Sagens Fremgang at have et Lokale i Gaden, hvor de utugtige Huse var, for der at samles til Bøn og holde korte Vækkelsesmøder alene for Mænd. Et saadant lejedes i Gaasegade Nr. 4. Det var kun en lille Stue, hvor højst 40 Mænd kunde rummes. Paa Husets Forside til Gaden blev malet med store Bogstaver Herrens Ord: »Du skal ikke bedrive Hor,« og »Jesus anammer Syndere.« Lokalet blev indviet af Pastor, lic. theol. Fenger under Kirkemødet den 25. Maj 1886.

Det var en bevæget Aften, da det første Møde holdtes, og det var, som om Satan havde løsladt sine onde Aander. Eder og Forbandelser lød fra den store Menneskemasse paa Gaden, og Vinduesruderne blev indslagne, medens Salmesangen tonede i den lille Missionsstue. Ordet blev talt alvorlig og indtrængende, og Sjæle vandtes for Guds Rige. Raseriet mod Missionsgerningen vedvarede de første Dage; hylende Mennesker forfulgte Arbejderne, naar de gik fra Lokalet, med Slag og Skældsord. Flere Præster og Lægmand ude fra Provinserne, som opholdt sig i Byen i disse Dage i Anledning af det første »Bethesdamøde,« var med om Aftenen, og hvad de blev Vidne til af Elendighed og Synd i de mørke Gader fyldte dem med For-

færdelse og Gru. Om den Modstand, Sagen vakte, skriver Clausen selv: — — At Djævelen raser og ophidser sine Trælle til at gøre ondt, er ganske naturligt, men at ogsaa Politiet optraadte som Midnatsmissionens Modstandere er mere forunderligt. Thi selv om det ikke vilde betragte Sagen fra et kristeligt Standpunkt, saa skulde man dog mene, at det fra Moralens Side maatte erkende, at det var noget godt, naar Mænd, gamle som unge, af alle Samfundsklasser, blev standsede paa Usædelighedens Vej. I Norge, hvor troende Mænd, i Lighed med os her i København, havde oprettet en Midnatsmission i Hovedstaden Christiania, viste Politiet, at det ansaa det for at være en god Gerning, ved at Politidirektøren forsynede Missionens Arbejdere med et Kort, hvorefter de kunde forlange Hjælp af Politiet, naar de blev overfaldne. Hos os bar Politiet sig ad paa en anden Maade. Politiassistent Korn lod en af Arbejderne indkalde for den offentlige Politiret, hvor han fik en Advarsel, fordi han havde talt Guds Ord saa højt i Lokalet, at det havde lydt ud paa Gaden. Heller ikke Skriftstederne, som var malet uden paa vort Lokale, kunde Politiet taale. I denne Anledning indgav Politiassistent Korn følgende Rapport til Politidirektøren:

Københavns Politi.

Station Nr. 1.

Rapport.

Tirsdagen den 25. Maj 1886.

»Den saakaldte Gaardmission, der bl. a. for Tiden virker for at forhindre Mænd i at besøge

de offentlige Fruentimmer, har siden April Flytledag lejet Stueetagen i Gaasegade Nr. 4 til Missionslokale.

I Eftermiddag er der oven over Vinduerne paa selve Muren ud mod Gaden, som er hvidmalet, med sorte Bogstaver, fra 5 til 7 Tommer høje, blevet malet 2 Skriftsteder, nemlig:

»Du skal ikke bedrive Hor,«

og derunder:

»Jesus annammer Syndere.«

Det heromhandlede Skilt har vakt Forargelse blandt de Forbigaaende og maa formentlig betragtes som krænkende for Blufærdigheden«.

Korn,
Politiassistent.

Politidirektør Crone henviste saa Sagen til Behandling ved Kriminal- og Politirettens 2den Afdeling, hvor Midnatsmissionen idømtes en Bøde paa 10 Kr., hvorhos Politiet forlangte, at Skriftstederne skulde udslettes. Og da Missionens Formand erklærede, at det vilde vi ikke, men overlod til Politiet, om det havde Mod til at slette Guds Ord, saa sendte Politiet et Par Malersvende hen, som udslettede det Guds Ord, der var skrevet paa Midnatsmissionens Lokale. Da dette var sket, var jeg om Natten paa Mission, og en Herre kom hovevende hen til mig og sagde: »Nu er det udslettet, altsaa har vi Lov til at bedrive Hor!« Jeg viste ham, at Mennesker vel kunde udslette Guds Ord paa Muren, men derfor stod det alligevel fast til Verdens Ende.

Da denne Politiets Adfærd rygtedes, samlede Herrens hellige sig rundt om i Landet og støttede Sagen ved Bønner og Gaver.

Samme Aar, den 5te December, indviedes et nyt Lokale i Holmensgade af Pastor Steen. Vi havde anmodet Politidirektøren om Tilladelse til at lade male udenpaa Huset: »Jesus er kommen for at søge og frelse det fortable,« men han afslog det. Den 17. December afholdtes et Møde alene for Mænd i »Bethesda«s Festsal, der var fyldt indtil Trængsel. Præsterne Vilh. Beck og Fenger talte.«

Ogsaa i Pressen hele Landet over, den verdslige som den kirkelige, afstedkom Midnatsmissionen et vældigt Røre. At nogle af de københavnske Dagblade ved sine forvrængede Skildringer deraf søgte at lokke Byens daarlige Elementer ned i de Gader, hvor Missionærene arbejdede, for at »lave Sjøv«, er en Selvfølge, men selv i kirkelige Kredse tog man flere Steder Forargelse af denne Gerning. I »Aarhus Stiftstidende« for 15de Juni 1886 findes saaledes en Artikel, der aabenbart stammer fra en gejstlig Haand, som med stor Overlegenhed stempler Midnatsmissionen som uheldig, og en anden Indsender i samme Blad for 2. Juni 1886 skriver: — — »Midnatsmissionen maa betragtes som et af Missionsgerningens vilde Skud; den har rejst sit Tæmpel inde i Stadens værste Uhumskhed, og af alle de Synder, som der har hjemme, bliver den at holde religiøse Sammenkomster blandt disse Folk maaske ikke den mindste.« Men alle troende Præster og Lægmand, ogsaa udenfor indre Missions Kreds,

hilste det nye Arbejde med Glæde og Tak til Herren; særlig Præsterne Thomas Rørdam og Thorvald Elmquist. Det er da ogsaa et velsignelsesrigt Arbejde, Midnatsmissionen har udført i Danmarks Hovedstad. Ikke blot har den været og er den Dag i Dag en levende Protest mod den ugudelige Lov af 10. April 1874, men mange, mange Mænd har den faaet Naade til at standse paa den Vej, der fører til Fortabelsen, og omvende sig til Gud. Nogle faa Udtog af Clausens Dagbøger fra Midnatsmissionens første Aar vil være af Interesse.

»23. Januar. Vagt i Hummer- og Dybensgade fra Kl. 10—1. To Mænd, som kom kørende til Utugtshuset, steg ud, og den ene, som var noget beruset, tumlede hen i Nærheden af mig og udbrød forskrækket, da han saa mig: »Er De ogsaa her, Højstærede!« hvorpaa de begge skyndsomst forlod Gaden. En ung Mand, som jeg advarede, var meget raa og onskabsfuld. Men den Alvor, hvormed jeg vidnede for ham om Jehovas Straf, gjorde, at han hurtig forlod Gaden. En Herre i Pelsfrakke blev standset ved et kraftigt »Holdt!« Han for sammen og udbrød betuttet: »Hvor De forskrækkede mig!« Jeg svarede: »Gaa ikke ind i Utugtshuset, tænk paa Deres Hjem. Hvorledes vil De kunne undfly Helvedes Dom!« En fin Bølle kom hen til mig, da jeg stod og advarede en ung Mand, og gav mig et saadant Slag i Ansigtet, at Læberne svulmede op; som Følge heraf maatte jeg gaa hjem lidt over Kl. 12. Tak, Herre Jesus, for al din uforskyldte Naade!«

24. Marts. Vagten holdtes i Farver-, Hummer-

og Østergade Kl. 11—2½. En Mand kom hen til mig og sagde, at der gik ham et Stik gennem Hjertet, hver Gang han saa Billedet af den Korsfæstede i Vinduet i vort Missionslokale. Det var ham en Forargelse, at det Billede skulde ses i den Gade. Jeg svarede, det skulde være et Vidnesbyrd om Frelseren, som har dyrekøbt os med sit hellige Blod, og bad ham indtrængende om at omvende sig. Han gik saa bort. En Infanterikaptejn i fuld Uniform kom og vilde gaa ind i et Skøgehus. Jeg skyndte mig derhen, stod stille og saa alvorlig paa ham. Han standsede. »Vil De tale med mig?« spurgte han. Det bejaede jeg og begyndte at vidne for ham. »Hvor tør De tale saaledes til mig?« afbrød han og vilde gaa ind. »Betænk dog, Hr. Kaptejn!« vedblev jeg indtrængende, »De besudler Deres Konges Uniform. Hvad, om han fik det at vide?« Med et rasende Blik gik han sin Vej. Dette er min Glæde! Men det er min Sorg, at mange gik ind. Saaledes en gammel Herre, der besvarede min Advarsel med en Haanlatter, idet han sagde: »Havde jeg Sønner, vilde jeg selv tage dem med hened!« Og dermed forsvandt han ind til Skøgen. Herre Jesus! forbarm Dig over de Stakler! Da Klokkeren var to, gik vi ned til Riises Cafe. Hele Lokalet var fuldt af Mænd og Kvinder. De Fleste var meget berusede, men vor stille Nærværelse smagte dem ikke. Jeg blev ikke saa lidt haanet. Fire Rigsdagsmænd, som var med os paa Midnatsmission den Nat, var meget oprørte og forbitrede over al den Synd og Elendighed, de blev Vidne til.

17. August. Vagt i Magstræde og Dybensgade samt Natbeværtningerne paa Østergade 13 og Amagertorv. Der var mange Syndens Trælle paa Gaderne. En ung Mand kom kørende med en Skøge i en Landauer og holdt udenfor et Utugts-
hus i Dybensgade. Jeg skyndte mig derhen og talte til ham om hans Moder og Frelseren. Skøgen blev rasende, skældte forfærdelig ud, gav mig to Slag i Ansigtet og over Armen med en Stok. Hun trak saa af med ham. Men jeg gik foran dem, saa den unge bedrøvet ind i Øjet og talte til ham af hele mit Hjerte under Raab til Herren. Med et rev han sig løs fra Skøgen, greb min Haand, mumlede »Tak,« skjulte Ansigtet i sine Hænder og kørte skyndsomst ud af Gaden. Min Sjæl, lov Herren! Fire unge Mennesker, af hvilke den ene bar Studentertue, fik vi vidnet saaledes for ved Guds Naade, at de ikke gik ind til Skøgerne, og et Alvorsord har fyldt deres Hjerte. En elegant Herre følte sig meget trykket af, at jeg fulgte efter ham i Taushed. Flere Gange spurgte han: »Vil De tale med mig?« Tilsidst sagde jeg: »Ja! jeg vil advare Dem og minde Dem om Deres Moder og al hendes Kærlighed.« Da han hørte dette, forsvandt han i stor Hast. Politibetjenten raabte til mig fra den anden Side af Gaden: »De maa ikke tale til Folk.« I al Beskedenhed gjorde jeg ham opmærksom paa, at jeg vilde advare Folk, som gik paa de onde Veje. Hertil svarede han, at han skulde indgive Rapport over mig. »Ja,« svarede jeg, »jeg er rede; gør Deres Pligt.« Mange Stakler var der, som ringeagtede Advarslen og gik ind for

at søle sig. En velklædt, noget beruset Bølle, der tidligere havde givet Wright et Par Slag, kom hen til os og lod en Regn af Stokkeslag fare ned over mine Lænder til stor Glæde og Jubel for de tilstedeværende i Gaden. To Politibetjente stod i Nærheden uden at røre en Finger derved. Udenfor Natbeværtningerne var der fyldt med drukne Mænd og Kvinder, der rasede og skældte ved Synet af mig. Dog, min Nærværelse udøvede en pinlig Virkning paa dem, og ved Guds Naade har mit bedrøvede Blik gjort sin Gerning, saa flere af dem skammede sig og gik bort. Herre! velsign vor Gerning og hav Medlidenhed med os, og send os flere Arbejdere. Tak, dyrebare Herre Jesus!

18. Oktober. Vagt holdtes i L. Brønd- og Magstræde, Dybens-, Hummer- og Farvergade. Der var mange, som trælledede for deres Lyster, men nogle skammede sig ved vor Nærværelse og forlod de skidne Gader. En Soldat, som en Skøge havde faaet fat i, blev, ved Ordet om at han skulde huske paa sin Møder og al hendes Kærlighed, saa betuttet, at han hilste og med et »Javel« forlod Gaden. I Dybensgade fik jeg en ung Mand bort fra Skøgens Kløer, og han fulgte med mig ind i Missionsstuen. Her fortalte han mig under stærk Graad om sit elendige Liv. Han havde brugt flere Hundrede Kroner til Drik og Utugt det sidste Par Dage, og endnu havde han over hundrede Kroner hos sig, som vilde være gaaede, hvis jeg ikke havde standset ham. Udenfor rasede Skøgerne, Værtinderne og Droskekuskene, bankede paa Vinduerne, hylede og skreg. De trængte ind i Gangen

og vilde ikke gaa, før de fik den unge Mand og hans Penge med sig. Politiet var som sædvanlig fraværende. Men da jeg saa omsider gik ud for at hidkalde en Betjent, forsvandt de ubudne Gæster under en Strøm af Skældsord og Forbandelser. Jeg fulgte saa den unge Mand hjem og overgav ham til sine Forældre. — — —«.

Sandelig, det var med fuld Føje, at Clausen stadig hævdede, at han og hans Medarbejdere i Midnatsmissionen var de vantro Menneskers onde Samvittighed, og det er skønt at læse om, hvorledes han, mangen Gang uden at sige et Ord, kun ved sit alvorlige og bedrøvede Blik, fik Naade fra Herren til at kalde Mennesker bort fra Syndens Veje. Og lige til det sidste vedblev han utrættelig i Tale og Skrift at kæmpe mod »den ugudelige Lov af 10de April 1874,« der er en Plet paa vort Samfund og en Skam for vort Folk.

Allerede medens Wright var Assistent ved Orlogsværftet, kom Kaptejn Braëm en Dag hen til ham og sagde fornøjet: »Saa, Wright! Nu er jeg Næstkommanderende paa Exercerskibet »Dannebrog«, nu kan De komme ombord og tale til Mandskabet.« Sammen med Clausen holdt Wright da regelmæssige Møder paa Exercerskibet, og ikke sjældent blev de inviterede ned i Officersmessen for at tale med Officererne, og en Dag ved Mødets Slutning stod Chefen, nuværende Admiral Garde, frem i hele Mandskabets Paasyn og takkede i hjertelige Ord Missionærerne for deres Gerning samt udtalte sin Anerkendelse deraf. Ligeledes opnaaedes der Tilladelse til at holde Møder paa de forskellige Kaserne samt i Lejren paa Lamme-fællad. Denne Mission blandt de Tusinder af unge Mænd, som hvert Aar fra Provinserne sendes til Hovedstaden for at afljone deres Værnepligt, tog Clausen virksom Del i lige til sin Død, og han skriver selv herom blandt andet følgende: »— — Ofte har der vel været Modstand og Spot, men vi har bragt i Erfaring, at Ordet om Jesu Kærlighed har besejret mangt et Hjerte. Der var saaledes

en ung Mand, der udmærkede sig ved sit Had og sin Spot og gjorde alt for at holde Kammeraterne borte fra Møderne. Det lykkedes dog ikke, og en Dag blev han saaledes ramt af Ordet, at han saa sig som en fortabt Synder og begærede intel andet end at faa Jesus til sin Frelser. Dette skete, og han fandt Hvile i Troen paa sin Daabs Naade. Han blev nu en glad Kristen, lykkelig over at have fundet Fred. Da Militærtjenesten var forbi, og han kom hjem til sin Fader, som var Købmand, sagde han: »Kære Fader, Du har opdraget mig i den Tro, at der var ingen Gud. Saalænge jeg levede i den Indbildning, var jeg ulykkelig trods al min Jagen efter denne Verdens Nydelser. Nu har jeg set mig som en fortabt Synder og faaet Hvile i Troen paa Jesus som min dyrebare Frelser, der har købt mig fri fra Djævelen ved sit hellige Blod, nu er jeg lykkelig.«

Over Missionen blandt de voksne glemte Clausen ingenlunde at arbejde blandt de smaa. Gik man saaledes en Dag ned ad en af Byens Gader og mødte det ene Barn efter det andet med »Indre Missions Børneblad« i Haanden, ivrig optagne af at læse eller studere Billederne deri, kunde man være vis paa, at Clausen var gaaet igennem den Gade for ikke ret mange Minutter siden. Han holdt af Børn, og Børnene holdt af ham. Saa snart de saa hans store, kendte Skikkelse med det glade, lykkelige Udtryk i Ansigtet og det milde, kærlige Blik i Øjet, kom de løbende hen til ham, hilste og bad: »Aa, maa jeg faa et Blad«. Det var en Bøn, som Clausen gerne opfyldte, og

han gik aldrig ud uden at have en god Forsyning af Børneblade med sig. »Gaar I paa Søndagsskole, Børn?« plejede han saa gerne at spørge, »ellers skal I komme derhen; saa skal I faa rigtig meget og herligt at høre om den kære Herre Jesus, som holder saa meget af Eder og vil hjælpe Eder til at blive rigtig gode, kærlige og lykkelige Mennesker.« Det var hans Hjertes Lyst at tale med de smaa og se ind i deres klare Barneøjne. Lige fra den første Tid, han kom i Missionens Tjeneste, tog han da ogsaa med Liv og Sjæl Del i Søndagsskolearbejdet. De første Aar, han var i Missionens Tjeneste, havde han ikke mindre end tre Søndagsskoler, hvor han hver Søndag talte til Børnene.

Senere var han Forstander for Søndagsskolen i Matthæusgades Kommuneskole (16de Afdeling). Denne forlod han i 1901 for at paabegynde en Børnegudstjeneste i Brødremenighedens Forsamlingsaal i Stormgade; her virkede han imidlertid kun en kort Tid, da L. P. Nielsen ved sin Ansættelse som Sognemissionær i Vor Frue Sogn overtog Ledelsen af Børnegudstjenesten i Stormgade, medens Clausen saa blev Forstander for Søndagsskolen i Hindegades Kommuneskole, hvor han virkede lige til sin Død.

Clausen og Wright.

I Slutningen af Juni Maaned 1890 foretog Clausen sammen med Wright en Missionsrejse, der varede seks Uger. Turen gjaldt forskellige Egne i Jylland, baade i Købstæderne og paa Landet. Overalt blev de modtagne med stor Kærlighed og Velvilje, thi Gaard- og Midnatsmissionens Arbejde var i Aarenes Løb blevet kendt over hele Landet, og de troende Mennesker rundt omkring glædede sig af Hjertet over det Arbejde, som gjordes blandt Hovedstadens store Masser. Overalt, hvor Missionærene kom hen, prædikede de i Kirker og Missionshuse og fortalte om Missionsarbejdet inde i København, og desuden holdt de en Mængde Friluftsmøder. Saasnart de kom til en By, var det første, de foretog sig, at gaa op til

Borgermesteren og bede om Tilladelse til at holde Møder paa Torvepladsen og paa Gaderne, hvilket de ogsaa fik Tilladelse til undtagen ét Sted: i Ærøeskøbing, og der var det Præstens Uvilje mod Missionen, som bevirkede, at Tilladelsen blev dem nægtet. Naar saa Tilladelsen var given, var deres næste Opgave at faa de Troende paa vedkommende Sted satte i Arbejde med at faa Folk til Møderne. I dette Øjemed blev Byen delt i bestemte Distrikter, og hver fik saa en lille Del anvist, hvor vedkommende Mand eller Kvinde skulde gaa rundt i hvert Hus med Indbydelse til Mødet. Paa denne Maade opnaaedes der flere Steder at faa store Skarer til at komme til Møderne.

En Dag havde de holdt Møde i Taulov og kom om Aftenen til Krybily Kro. Der var stort Bal og Drikkegilde. Wright foreslog, at her burde tales et Guds Ord. De gik saa ud paa Landevejen, slog Salmerullen op og begyndte at synge »Vor Gud han er saa fast en Borg.« Balgæsterne stimlede sammen ude paa Landevejen, og Missionærerne begyndte at tale. I Begyndelsen hilstes deres Ord med Latter og Spot, men inden ret længe blev de fleste af Gæsterne alvorlige og betænkelige og tabte Lysten til at fortsætte Festen, og snart rullede det ene Vognlæs bort fra Kroen efter det andet.

Der var berammet et Møde i Brørup Forsamlingsaal. Men da Missionærerne kom til Byen, blev der sagt til dem, at der vist ikke vilde komme nogen til Møde, da alle Mennesker var til Barselgilde hos Byens største Gaardmand, og der skulde

være stort Bal ved denne Lejlighed. De spurgte da om Præsten. Ja han var ogsaa til Gilde. »Saa vil jeg ogsaa til Gilde,« erklærede Wright, gik op i Gildesgaarden, hvor han begyndte at uddele Traktater og spurgte efter Præsten, men ingen vidste, hvor han var. Saa gik han ud paa Vejen slog sin Rulle op og begyndte at synge. Selskabet kom saa derud, fulgt af Præsten og Værtens Brodersøn, en theologisk Candidat. Efter at Wright havde talt, bebrejdede Candidaten ham, at han ved sin Prædiken havde forstyrret deres lystige og muntre Dag, hvortil Wright svarede, at han ikke kunde forstaa, at en Daabsdag kunde forstyrres ved Salmesang og Guds Ord men fejres med Dans og Spil. Præsten spurgte saa, om han ikke mente, at han havde døbt Barnet rigtig og tilføjede, at han havde tænkt at ville indlede ved Mødet, men det ønskedes maaske ikke nu. Jo det vilde Wright være meget taknemmelig for; de gik saa hen i Forsamlingshuset, hvor næsten hele Selskabet fra Gildesgaarden fulgte dem. Paa den Maade samlede der Folk til Mødet, hvor ellers ingen vilde være komne.

I de følgende Aar foretog Clausen — enten alene eller sammen med andre Missionærer — flere saadanne Rejser og kom paa den Maade til alle Egne af Landet lige fra Bornholm til Fanø og fra Gjedser til Skagen. Paa Bornholmsrejsen i 1895 laante Proprietær Jespersen til Almegaard dem en Pony og Vogn, hvormed Clausen og Wright saa kørte hele Øen rundt og holdt Møde i Købstæder, Landsbyer og Fiskerlejer samt i Stenbruddene ved

Bodilsker. Disse Missionsrejser blev til stor Velsignelse baade for andre Mennesker og for ham selv, thi ved Guds Naade blev mange vakte op af deres Syndesøvn ved Clausens hjertelige og indtrængende Forkyndelse og kom til en levende Tro paa Jesus Christus, og overall, hvor han kom frem, knyttedes der et oprigtigt Kærligheds- og Tillidsforhold mellem ham og de Troende, som blev af stor Betydning for hans Gerning i Hovedstaden; mange og store Gaver blev ved ham sendte til Københavns indre Mission fra Venner rundt om i Landet, og deres Forbønner fulgte ham under hans daglige Gerning herinde.

Men Clausens Missionsvirksomhed strakte sig ogsaa ud over Landets Grænser. Foruden at han var Deltager i de store kristelige Fællesmøder — kirkelige Møder, Møder for Søndagsskolesagen o. s. v. — som i den sidste Snes Aar har været afholdte i de nordiske Lande, foretog han flere Rejser til vore Brødrelande Norge og Sverige samt i Aaret 1890 en enkelt Rejse til Berlin og Saksen. I Sommeren 1901 var han i Christiania og Omegn, hvor han holdt en Mængde Møder og deltog i indre Missions Arbejde i Norges Hovedstad, særlig Gaard- og Midnatsmission. Baade her og i flere svenske Byer, som han jævnlig besøgte, saaledes Stockholm, Malmø og Helsingborg, vandt han mange trofaste Venner.

»Herren er min Hyrde, mig skal intet fattes«. Disse Ord fra Davids 23de Salme udtrykker allerbedst, hvorledes Clausens Gudsforhold var. Det var ikke en Talemaade i Clausens Mund, men en dyb, ægte Virkelighed, som bredte en uendelig stor Salighed og Glans over hans Liv. Herren var hans Hyrde, derfor tog han barnlig og en-

foldig alle Herrens herlige Forjættelser som talte netop til ham personlig. Bibelen var for ham Guds usvigelige og sanddru Tale. Vel var der mange Ting i Guds Ord, som han ikke forstod, og mange Spørgsmaal, som han ikke kunde finde Løsning paa, men det var hans dybeste Overbevisning, at en Gang skulde han nok hjemine i Himmelhjemmet faa Lys og Klarhed over det, som nu var dunkelt for ham. Derfor var den moderne Bibelkritik ham den største Sorg, og han følte i sit Hjerte den inderligste Medlidenhed med de stakkels forblindede Mennesker, der i deres indbildte Visdom vilde prøve paa at opkaste sig til Dommere over Guds Ord. Naar Mennesker for at fange ham eller forvirre ham henvendte sig til ham med et eller andet spidsfindigt Spørgsmaal angaaende Gud eller Bibelen og allerede paa Forhaand godtede sig ved Tanken om at skulle bringe ham i Forlegenhed eller faa ham til at give et Svar, som kunde gøres til Genstand for Spot og Latter, saa Clausen alvorlig paa Spørgeren og svarede: »Det skjulte er for Herren vor Gud, men det aabenbarede for os, for at vi skulle gøre alle Ting efter denne Lovs Bud. Og De, min Ven, skulde omvende Dem og bede Herren Jesus rense Dem fra Deres Hjertes Ondskab i Stedet for at spotte Gud og hans Ord. Ellers gaar De evig fortabt.« Og han ikke alene anbefalede andre at vandre efter Guds Ord, men han vandrede selv derefter. Bibelen var for ham den Rettesnor, hvorefter han levede sit Liv, og hvor ofte bad han ikke — mange Gange daglig — den Bøn: »Herre!

Lad dit Ord være en Lygte for min Fod og et Lys paa min Sti. Lær mig at elske dit Ord og leve derefter, og bevar mig, saa jeg maa vokse i Tro, Ydmyghed, Sagtmodighed, Sandhed, Lydighed, Afholdenhed, Selvfornægtelse, Troskab og Kærlighed. Lær mig altid at herske over mit Sind, at dit hellige Navn maa forherliges!« Og Herren lærte ham det. Hans Kraft var mægtig i Tjenerens Liv til at omskabe ham fra Grunden af og forny hans Sind. Kun et enkelt Træk for at vise dette. Af Naturen havde Clausen et overmaade heftigt og hidsigt Sind, der i Forbindelse med hans vældige Legemskræfter ofte bragte ham til at synde haade mod Gud og Mennesker. Men fra den Stund af, da Jesus blev hans Hyrde og Mester, da forvandlede han ogsaa i den Henseende, saa han med Sagtmodighed taalte den Raahed og brutale Overlast, han utallige Gange var Genstand for, under stille Bøn til Herren om, at de stakkels Spottere maatte komme til Omvendelse og Tro. Han har selv fortalt mig et lille Træk af, hvorledes han maatte kæmpe mod denne Heflighed, og hvorledes Herren hjalp ham dermed.

»Jeg kom,« fortæller han, »en Formiddag gaaende gennem Skindergade. Paa et Gadehjørne stod tre Slagtersvende, og allerede i nogen Frastand kunde jeg se paa dem, at jeg skulde have en i Nakken, naar jeg gik forbi, men i samme Nu skød Djævelen den onde Tanke op i mig: Du skal ikke finde dig deri og taale deres Raahed! Idet jeg saa gaar forbi dem, følte jeg instinktmæssig: Nu kommer den! Og i samme Øjeblik

vender jeg mig om, griber Armen, førend Slaget ramte, og i næste Sekund holdt jeg Bøllen højt i Vejret i strakte Arme. Men saa lød det straks inden i mig: Du har jo syndet. Kunde du ikke taale et Slag for din Herres Skyld. Saa satte jeg Manden forsigtig ned; nu begyndte de alle tre at gøre mig en Undskyldning for deres Opførsel, men jeg svarede: »Nej, det er mig, som beder eder om Forladelse, for den Herre Jesus er saa naadig og god mod mig, at jeg vel kunde lide noget for hans Skyld. Og saa vidnede jeg for dem om Jesu Kærlighed.«

At en Mand som Clausen med den levende Tro paa, at Herrens Forjættelser gjaldt ham personlig, var en Bønnens Mand er saare forklarligt. Han bad, og han bad i Tro, som et Barn beder sin Fader om noget. Han ejede den Talisman — Bønnen i Jesu Navn — som lukkede op for ham, hvor der for andre var uoverstigelige Jernporte og Kobbermure. Og der er mange Mennesker her i København og hele Landet over, som har erfaret Kraften i Clausens Bøn og har faaet Velsignelsen af Bønhørelsen, hvad enten han bad for dem om, at Guds Helligaand maatte aabenbare Jesus for dem som deres herlige Frelser, eller han knælede ned i deres Stue, naar der var tunge Timer paa Grund af Sygdom, Fattigdom eller anden timelig Nød. Den Herre og Frelser, som var hans Hyrde, var tillige den store Læge, som raader over Død og Liv, og den Himlens og Jordens Konge, hvem alt Guldet og Sølv et tilhører. Hvor kunde Clausen med sin frimodige Tillid til Herren og hans Hjælp

bringe Lys, Solskin og Trøst ind i et Hjerte og et Hjem, hvor der var Forsagthed og Angst, og hvor kunde han ved sin Tale, der udsprang fra et aarelangt Livs dybe og salige Erfaringer i Samfund med Herren, om Guds Naade og trofaste Omsorg for sine Børn sprede de mørke og bange Tanker og ret faa Guds Naades Sol til at straale frem. Følgende Brev er et saare skønt Eksempel paa, hvorledes han kunde tale til Trøst og Opmuntring:

Haggai 2,^s

Nausensgade 54,¹. 10/11 1900.

»Kære Ven! Guds Fred!

Desværre, Herr K. kunde ikke, da han for Tiden var uden Penge.

Jeg var hos en anden Ven, som jeg ikke traf hjemme. Imidlertid, frygt ikke, tro kun! Herren er min Hyrde, mig skal intet fattes! Jeg skal huske paa Deres Ønske. Vær saare frimodig, vær stærk!

Han, som ikke sparede sin egen Søn, skulde han ikke give os alle Ting ved ham!

Levvel i Jesu Navn!

Kærlig Hilsen til Dem, Hustru og Børn fra Deres Broder i Herren

R. B. Clausen.«

Intet Under da, at Clausen var en kærkommen Gæst hos alle dem, der kender Gud. Alle Guds Børn, de, der lever her paa Jorden under beskedne Kaar og i ydmyge Stillinger, saavel som de, der har faaet jordisk Rigdom betroet og indtager høje og ansete Stillinger i Samfundet, hilste ham velkommen af Hjertet, thi de følte, at han bragte

med sig noget, som de alle trængte til, og naar han tog Afsked, var det lyse Minder, han lod tilbage.

Clausens ubetingede Tro paa Bønhørelsen gav ham en stor Frimodighed til at bede, og bede om store Ting. Han undlod ikke at benytte sig af Herrens gamle Ord: »Luk din Mund vidt op, og jeg vil fylde den!« og det kom mere end én Gang Missionens Kasse tilgode. Saaledes kom han en Dag op til afdøde Urtekræmmer Risting, der blandt andet fortalte ham, at han lige havde skænket betydelige Summer til flere velgørende Institutioner, og Clausen sagde da til ham: »De burde ogsaa give noget til Københavns indre Mission.« »Det vil jeg ogsaa,« svarede Risting, »hvormeget vil De have?« »Tyve Tusinde Kroner,« var Clausens øjeblikkelige Svar. »Goût! Her er min Haand. De skal faa dem,« svarede Risting. Og han fik Pengene.

I mange Henseender var Clausen stærkt ensidig, men der var ét Forhold, hvor han var alsidig, og det sikkert i højere Grad end de fleste; det var med Hensyn til at øse af *alle* Naademidlerne: Ordet, Bønnen og Sakramenterne. Rigdommen og Herligheden ved Herrens Naadebord forstod han at sætte Pris paa som kun faa. I en Aarrække, medens Pastor Steen var Præst ved Sct. Johannes Kirken, og siden i Sct. Andreas Kirken var Clausen hver Fredag Gæst ved Nadvermaaltidet, og i sine sidste Aar gik han til Alters to Gange om Ugen.

»Det er Naade over Naade, at jeg har faaet Lov til at gøre Herrens Gerning og gaa og forkynde hans livsalige Ord, og jeg kan aldrig takke ham nok derfor.« Disse Ord af Clausen vil være hans Venner bekendte, for det var et Æmne, han aldrig blev træt af at tale om. Og at han gerne vilde takke Herren for al hans Naade og Kærlig-

hed mod ham, det viste han tilfulde ved sin Iver og Nidkærhed og den utrættelige Udholdenhed, hvormed han arbejdede i sin Herre og Frelzers Tjeneste. »Prædike Ordet i Tide og Utide, for det haster med Kongens Ærinde,« saaledes lød i Reglen Clausens Svar, naar man spurgte ham om det bedste Tidspunkt paa Aaret til at begynde nye Møder paa. For ham var hver Dag, ja hver Time, den belejlige Tid til at forkynde det gamle Budskab om Jesu Magt og Naade og Kærlighed. Han nøjedes ikke med at holde Gaard- eller Pladsmøder ved Sommertid og til et bestemt Klokkeslet, naar Vejret var mildt, men alle Aarets 365 Dage var ikke for mange for ham. Han vidnede om Herren saavel ved Vintertid som om Sommeren, Søndag og Hverdag; at staa og tale i en Gaard en Februardag i klingrende Frost eller i Snesjap til Anklerne anfægtede ham ikke det ringeste. Og allerede fra Morgenstunden af kunde man høre hans mægtige Røst inde i en Gaard, hvor han, efter et Salmevervs til Indledning, talte i 10—15 Minuter til de Mennesker, der lyttede til fra de aabentstaaende Vinduer eller var komne ind fra Gaden. Saa gik Turen hen i en anden Gaard, og i Aarens Løb var der Gaarde fordelt over hele København, hvor han havde Ejerens Tilladelse til at holde Møder. Og der var Gaarde, han særlig satte Pris paa for deres gode Beliggenheds Skyld ud til stærkt befærdede Strøg eller af den Omstændighed, at de rundt omkring var omgivne af høje, tætbefolkede Kaserne, hvor der lever Hundreder af Mennesker, som synes helt at have glemt Gud,

og for hvem Livet er en Hensliden i Nød og Skuffelser. En af hans »gode Gaarde« var blandt andre Ejendommen Nr. 54 paa Østergade, hvor Efter-slægtens Skole har Lokaler. Her paa dette befærdede Strøg samlede der ikke sjældent Mennesker i hundredvis. Som oftest gik han i de senere Aar alene og talte i Gaardene, men han var meget taknemlig, naar en eller anden Ven vilde gaa med, især naar det var en, som kunde synge, thi det faldt ham ofte besværlig med Sangen navnlig i de senere Aar. En rigtig Fryd for ham var det, naar der kom troende Mennesker, særlig fra Jylland, her til Byen en Tur; de skulde da gerne op at hilse paa Clausen og have en Samtale med ham om de Ting, der hører Guds Rige til, og saa endte det som oftest med, at han fik dem med ud paa Gaardmission, og der ikke blot sang de, men mangen Gang talte de ogsaa, og der er mange Københavnerne, der paa den Maade har faaet Harboørefiskerne baade at se og høre.

Saaledes gik Dagen for ham: Møder i Gaarde eller paa Pladser, vekslende med Hushesøg, Besøg paa Hospitalerne, Fængslerne — Kvindefængslet paa Christianshavn og Vridsløse Forbedringshus —, Møder i Kasernegaarde eller paa Vagtskibene, hertil kommer saa de mange Mennesker af alle Samfundsklasser, som ønskede en Samtale med ham i hans Hjem i de mest forskellige Anliggender, desuden en udstrakt Korrespondance, Breve fra bekymrede Forældre eller Slægtninge fra alle Landets Egne, der sendte ham en ung Mand eller Kvindes Adresse med Bøn om at opsøge dem,

hjælpe dem til Rette og advare dem mod at lade sig friste til at begynde at gaa paa Syndens Veje, og naar saa den travle Arbejdsdag var endt, og Hvile og Søvn maatte være kærkommen og nødvendig, saa gik han ud til sin tungeste og møjsommeligeste Gerning: ned i de mørke Gader, hvor Synden gik højt i Svang, for at lade Guds kaldende og advarende Røst lyde til de mange Stakler og forsøge at vende dem bort fra Synd og Skam. Naar han derefter sent ud paa Natten vandrede hjem til sin ensomme lille Bolig, var der kun én Tone, som fyldte hans Hjerte, og det var Israels gamle Lovsangstone: »Min Sjæl, lov Herren og glem ikke alle hans Velgerninger.«

Og ligesom hver Time for ham var den belejlige Tid til at vidne om sin Herre og Frelser, saaledes var ogsaa alle Steder og alle Forhold gunstige Lejligheder i hans Øjne. Han vidnede overalt og for alle. Gudsfreden i hans Sjæl og Lykken over at være Guds Barn lyste ud af hans Øjne, og det var hans stadige Tanke, at den samme Fred og Glæde kunde blive hvert eneste Menneske til Del, naar de vilde omvende sig og tro paa Jesus. Og han var et frimodigt, trofast og utrætteligt Vidne, baade om Syndens og Vantroens Elenighed og Tomhed, og om Saligheden og Rigdommen i at høre Herren til. Han vidnede paa Københavns Gader og Stræder, naar han gik og uddelte Traktater til hvert eneste Menneske, han vidnede i Sporvogne, og han vidnede i Jernbanelokuppeer, paa Dampfærge og Dampskib som i Postvogne og Diligencer, naar han var paa Rejser.

Skulde Clausen en Tur op til Frederikshavn for at tale ved et Møde, saa ventede han ikke med at prædike om Jesus, indtil han kom til Bestemelsesstedet, men han begyndte lige fra det Øjeblik, da han tog Plads i Kupeen paa Københavns Hovedbanegaard. Han satte et Menneske uendelig højt; selv det fattigste og ringeste Menneske havde i hans Øjne en langt større Værdi end al Verdens Skatte tilsammen; ogsaa for saadanne var Jesus jo død, og de var ogsaa bestemte til at faa det evige Liv ved ham. Derfor kunde han ikke være sammen med Mennesker uden at tale til dem om deres Forhold til Frelseren. Saaledes gik det Par Timer, til Toget standsede i Korsør. Naar saa Passagererne var komne ombord, og Færgen havde lagt fra Land, opsøgte han Kaptejnen for at bede om Tilladelse til at holde Møde paa Dækket, hvad der som Regel blev ham tilstaaet. Saa var Clausen rigtig glad, thi han traf altid troende Mennesker blandt Passagererne, som kendte ham og gerne vilde hjælpe ham med Sangen og bede om, at Herren vilde velsigne Ordet. Sang og Tale vekslede saaledes, indtil Færgen kom til Nyborg, hvorefter Clausen fortsatte blandt sine Medrejsende i Toget gennem Fyen og Jylland. Han følte det som en vidunderlig Naade, at Gud saaledes gav ham Lov og Frimodighed til at vidne om sin Frelser, og han gjorde det med Hjertets Fryd og Lyst.

En dejlig Sommerdag rejste han saaledes sammen med flere troende Venner, Præster og Lægfolk, til et stort Møde, som afholdtes i Jylland. Toget fløj

netop gennem den henrivende Egn omkring Vejle-fjord, og Vennerne sad og glædede sig over den skønne Udsigt og nød den herlige Natur. »Ja,« udbrød saa Clausen paa en Gang, idet han gned sig i Hænderne, og hans Øjne straaledede, »her er skønt. Havde man bare et eneste vantro Menneske at vidne for!«

Denne hans Lyst og Trang til at vidne om Frelseren for hvert Menneske, han stødte paa, var almindelig bekendt, men at ikke alle følte sig vel tilpas derved kom jævnlig for Dagen. Han kom en Dag ind i en Sporvogn ved en af Endestationerne. En Herre, som allerede sad derinde, rejste sig straks ved Synet af Clausen og spurgte: »Skal *De* med Sporvognen?« og da han herpaa fik et bekræftende Svar, forlod han skyndsomst Vognen med de meget sigende Ord: »Saa vil *jeg* hellere *gaa*.«

Har Clausen saaledes vidnet for Tusinder med sine Ord, saa har hans Levned ikke mindre været et Vidnesbyrd om Jesu Magt til at omskabe et Menneskeliv. Han levede efter det, han prædikede; og det var hans stadige Bøn til Herren, at han maatte leve saaledes, at vantro Mennesker kunde lære og kende Kristendommens Sandhed ved at se paa hans Levned. Det kunde de ogsaa, og de gjorde det. Allerede Synet af Clausens Skikkelse var mangan Gang tilstrækkelig til at kyse Mennesker bort fra de onde Veje, og vantro og ugudelige Mennesker følte sig ilde berørte ved hans blotte Nærværelse, alene den var nok til at forstyrre deres indbildte Fred og Glæde og ikke sjældent faa dem

til at skamme sig. Saaledes gik han sammen med Wright for en Del Aar siden ind paa de forskellige, offentlige Dansesaloner »Kæden,« »Valkyrien« og »Figaro.« Rolig og stille tog de Plads nede i Salen og betragtede Lystigheden i Taushed. Deres Nærværelse lagde en trykkende Stemning over hele Selskabet, og der var ingen, som rigtig brød sig om at danse, saalænge de to alvorlige og tause Herrer stod og betragtede dem. Musikken holdt op at spille, da ingen dansede. Værten rasede, der var Fare for, at Missionærerne skulde ødelægge hele Forretningen. Først kom han selv hen til dem og forlangte, at de skulde gaa ud; det nægtede de; de havde jo betalt Entréen ligesaavel som de andre. I sin Nød henvendte Værten sig da til Betjenten, der saa kom hen og bad dem forlade Lokalet mod at faa Indgangsbilletten godtgjort. Det vilde Clausen imidlertid ikke gaa ind paa men hævdede, at han havde lige saa megen Ret til at være der som enhver anden. Forhandlingerne endte saa med, at Politiet satte ham udenfor.

Faa Dage efter modtog han Tilsigelse om at møde i den offentlige Politiret, hvor Assessoren gav ham en Advarsel. Derefter gik han til Politidirektøren, der udtalte sin Glæde over Gaardmissionens Gerning, men maatte tage bestemt Afstand fra Midnatsmissionen, som han slet ikke yndede, hvorfor han forlangte, at Clausen skulde give ham et Tilsagn om, at han vilde lade Dansebulerne være i Fred. Det vilde Clausen ikke, men efter nogen Tids Forhandling lovede han det, mod at Politidirektøren til Gengæld gav ham Lov til at

holde Møder paa Hauserplads og i Lille Regnegade.

Ikke sjældent udtales der fra forskellige Sider Tvivl om Værdien af indre Missions Arbejde, og der er heller ikke faa Mennesker, der er tilbøjelige til at mene, at Resultatet af Clausens Gerning ikke stod i Forhold til den Sum af Tid, Kræfter og Udholdenhed, han udfoldede. Hertil er der at svare, at aandeligt Arbejde vanskelig kan maales og vurderes paa udvortes Maade, men naar den Herre Jesus kommer igen og bringer alle skjulte Ting for Lyset og betaler hver af sine Tjenere efter deres Gerninger, da vil det vise sig, at det var en hel Hærskare af Syndere, som Clausen fik Naade til her paa Jord at føre til alle Synderes Frelser, Jesus Christus.

Politidirektøren udtalte en Gang i et Selskab til afdøde Biskop Schousboe, medens denne var Præst her i København, at Politiet var meget glad for Gaardmissionens Gerning, for der sporedes en kendelig Forandring til det bedre i mange Henseender i de Kvarterer, hvor Møderne holdtes. Og hvor uberegnelig Betydning har selve det ikke haft, at i Aarenes Løb de mange Tusinder af Børn ved Gaardmissionens Arbejde er kommen ind i Søndagsskolerne.

Imidlertid, en fortsat Opregning her er unødvendig og tillige højst ufyldstgørende. Kun én Kendsgerning skal anføres her, som godtgør, hvorfor det er vanskeligt, for ikke at sige umuligt, for Mennesker at sige: saa og saa stor var Betydningen og Værdien af Clausens Arbejde. Clausen

var Arbejder i »*kirkelig* Forening for indre Mission i København«s Tjeneste, og han var selv en udpræget *kirkelig Mand*. Havde Gaardmissionens første Arbejdere villet udføre et Vækkelsesarbejde uafhængigt af eller endogsaa maaske imod Kirken, kunde de med Lethed have samlet en Skare Mennesker, som var blevne vakte ved deres Forkyndelse, og paa denne Maade dannet et sekterisk Samfund eller en Frimenighed, hvor de kunde have Liste over deres Tilhængere og sige: se! saa mange har vi vundet. Men det er ogsaa Clausens store Ros, at han altid bevarede en sønlig Kærlighed til og en urokkelig Troskab mod den danske Folkekirke, hvor han selv havde fundet Livet i Gud. Sin Kraft og Styrke hentede han fra Kirkens Naademidler, og han anvendte al sin Tid og hele sit Arbejde paa at tilføre Folkekirken nye, levende Medlemmer og ikke samle en Skare om sig selv. Derved blev Frugterne af hans Arbejde maaske ikke saa iøjnefaldende for Mennesker, men ligefuldt fulgte de hans Arbejde. Og hvorledes mon Kirken, ja hele Samfundet vilde have set ud her i Hovedstaden, hvis vi ikke i de mange Aar havde haft indre Missions Arbejde iblandt os.

De første Aar i København boede Clausen sammen med sin gamle, blinde Fader; først paa Frederiksberg og senere, fra Sommeren 1887 til 1894, i »Bethesda«, hvor de havde et Par Værelser i Kælderetagen, som nu optages af Bogladen. Her døde hans Fader af Koldbrand 87 Aar gammel og blev begravet paa Øster-Ulslev Kirkegaard. Dog havde Sønnen flere Aar forinden den Glæde, at den gamle Fader, som han elskede saa højt, aabnede sit Hjerte for Budskabet om Frelsen i Jesus Kristus og blev et ydmygt og lykkeligt Guds Barn.

Derefter havde Clausen i nogle Aar Bopæl i Østersøgade, hvorfra han flyttede til Nansensgade 54, og der boede han til sin Død. Lejligheden var ikke stor: to smaa Værelser, hvoraf det ene endda højt regnet kunde kaldes et Kammer, men det var tilstrækkeligt for en Mand, hvis meste Tid tilbragtes ude. Et kært Ønske, som han gik med i de senere Aar, var at komme til at bo i K. F. U. M.s Bygning, da den blev fuldført, men der var ikke Plads til ham, og det var ham en stor Sorg i lang Tid.

I flere Henseender var det en ensom Tilværelse, Clausen førte. Nære Slægtninge havde han ikke her i Byen, og med sine Slægtninge i Provinsen havde han ikke megen Forbindelse. Desuden var det jo ogsaa vildfremmede Mennesker, han boede hos i de senere Aar af sit Liv.

Og dog trods de Sorger, som ogsaa mødte ham, levede han et Liv saa lykkeligt og rigt paa Glæde som kun faa. Han havde en udstrakt Vennekreds; alle Guds Børn hele Landet over var hans fuldtro Venner, i hvis Selskab han var hjertenslykkelig og rigtig følte sig hjemme, hvad enten det var i en ringe Fiskerhytte eller i Aristokratiets Sale. Og der var mange af Aristokratiets bedste Medlemmer, som ansaa det for en Lykke at være Clausens Ven, hvad han stadig havde Beviser paa. Gunderslevholm, Fuglsang, Katstrup, Nørager, Mellerup og Dronninglund er enkelte af de Herresæder, hvor han var en kærkommen Gæst og skattet Ven, og hvor han ofte holdt stærkt besøgte Møder baade for Voksne og Børn.

Og hver eneste Dag bragte ham Glæde. Han havde en Glædeskilde, som var uudtømmelig og vældede rigere og herligere frem, jo mere han øste deraf, og det var Naaden i Jesus Christus. »Saaledes at gaa med Troens Vished om mine Synders Forladelse og være et lille Guds Barn, der maa leve mit Liv i Samfund med Herren, det er jo en vidunderlig Lykke, og jeg kan slet ikke sige, hvor glad jeg er,« det var en Bekendelse, som Clausen til enhver Tid var rede til at aflægge med et straalende Blik. Og fordi Glæden i Herren saa-

ledes var hans Styrke, var han saa jublende glad og taknemmelig for alt det skønne, som mødte ham ude i Naturen. Han havde et opladt Blik for Naturens Skønhed i vort Fædreland, hvad enten det var det blaa Hav, den mørke Hede eller den smilende Bøgeskov, som frembød sig for ham. Han saa i det altsammen en Afglans af Skaberens Herlighed, og det ledte hans Tanke og Sind hen paa den fuldkomne Herlighed og Skønhed i Guds Himmel. Og ikke mindre elskede han sit Folk og kendte dets Historie. Gamle Herregaarde, Kirker og Steder af historisk Interesse var altid Genstand for hans Opmærksomhed, naar han var paa Rejser; han holdt af at dvæle en lille Stund paa saadanne Steder og fordybe sig i de Minder, som knyttede sig dertil, og hvor hans egen Viden ikke slog til, undlod han ikke at søge Oplysning og gøre Optegnelser deraf.

Verdslige Glæder og Adspredelser vilde han derimod ikke vide noget af. Og jo dybere hans Gudsforhold udvikledes, desto klarere og stærkere hævdede han det skarpe Skel mellem Guds Rige og Verden og vilde, at troende Mennesker ikke skulde, ja ikke kunde gaa med til Verdens Fornøjelser.

Til sin egen Person og sine egne Fornødenheder stillede han ikke store Fordringer. Hans Leve-maade var simpel og tarvelig; men desto mere kunde han give til andre og til Guds Riges Fremme.

I Aarene 1884—1893 var Clausen Medlem af Bestyrelsen for »Kirkelig Forening for indre Mission i København« ligesom han havde Sæde i Midnats-

missionens Bestyrelse hele Tiden fra 1886 til sin Død. Endvidere var han i Bestyrelsen for Københavns Kredsforbund for Hedningemissionen, og der er vel næppe nogen Gren af Guds Riges Opgaver, som han ikke tog virksom Del i ved sit Arbejde og sine Bønner; særlig da den københavnske Kirkesag; den elskede han af et udelt Hjerte, og det var sandt, naar han sagde, at han havde været med til at bygge alle Kirkefondets Kirker, selv om han ikke officielt havde haft Sæde i nogen Komité. Det fik han imidlertid, idet han faa Maaneder før sin Død blev Medlem af Komitéen for Opførelsen af Kirkefondets Kirke ved Blaagaardsplads og som saadan deltog i denne Komités forberedende Møder.

Clausen døde Kristi Himmelfartsdag den 12te Maj 1904. Lige til det sidste fik han Lov til at arbejde i sin Herres Tjeneste. Mandag den 9. Maj var han om Morgenen til Missionærernes Bede- og Samtalemøde i »Bethesda,« hvorefter han var ude at gøre Hus- og Sygebesøg og holdt om Eftermiddagen Gaardmøder i Baggesensgade paa Nørrebro, hans sidste Gaardmøder. Næste Dag, Tirsdag, skulde han holde Møde i Brede, og om Eftermiddagen Klokken 3½ gik han ind i Toget paa Holte-Banegaarden og kørte fra København for sidste Gang.

Bortset fra et Ophold flere Aar tilbage paa Kommunehospitalet, hvor han maatte underkaste sig en smertefuld Operation, og at han for et Par Aar siden led en Del af Polyper, i hvilken Anledning han ligeledes gentagne Gange blev opereret, havde han været forskaanet for Sygdom. Kun de sidste 3—4 Uger før sin Død havde han af og til stærke, pludselige Smerter i Brystet og Ryggen, der gjorde, at han ikke kunde gaa saa hurtig som ellers. Aftenen før han skulde til Brede, var han saaledes pludselig bleven overvældet af Smerterne i Bredgade paa Vejen hjem, men efter at han

havde hvilet en lille Tid hos en Ven, blev han atter helt kvik og tog saa Dagen efter til Brede. Efter Mødet følte han sig imidlertid atter daarlig, og et Par Venner fulgte ham saa til Lyngby. Da de naede dertil, var det sidste Tog til København allerede gaaet, hvorfor han maatte tage et Værelse paa Hotel Rustenborg. Her tilbragte han en daarlig Nat under stærke Smerter, og tidlig Onsdag Morgen, Kl. halvfem, ringede han paa hos sin Ven, Dr. Brodersen i Lyngby. Her blev han kærlig modtagen, og Fru Brodersen skyndte sig at faa et Værelse i Stand til ham. Da hun lidt efter kom og meldte, at alt var i Orden, stod han op for at gaa op til Gæsteværelset men faldt; dog kunde han rejse sig op ved egne Kræfter og gik saa med Dr. Brodersen op ad Trappen. Da han kom op paa Værelset, faldt han imidlertid igen, og det var med stort Besvær, at de fik ham bragt til Sengs. For at stille de heftige Smerter gav Doktoren ham nogle Morfinindsprøjtninger og telegraferede saa til hans Huslæge, Dr. Stricker i København. Denne tog til Lyngby lige over Middag, og efter en kort Raadslagning mente begge Lægerne, at Clausens Tilstand krævede Behandling paa Hospitalet, og kort efter holdt Vognen fra Lyngby Sygehus for Døren. Da Clausen blev haaren ud til Vognen, gik der et lykkeligt Smil over hans Ansigt, og han sagde til Fru Brodersen: »Jeg tror, at jeg faar Lov til at komme hjem nu!«

Klokken var fem Onsdag Eftermiddag, da han blev bragt til Sengs paa Sygestuen. Sygeplejersken var en troende Kvinde, som var bleven vakt for

Aar tilbage ved hans Forkyndelse. Af og til havde han et Smerteanfald men laa den meste Tid stille og glad hen, nynnende paa en af sine Yndlings-salmer: »Jesus kom dog nær til mig.« Hans sidste Ønske var at faa den hellige Nadvere, og flere Gange om Natten spurgte han, hvor længe det endnu var til Morgen. Kl. 7½ kom Sognepræsten i Lyngby, Rørdam, og Clausen nød nu det Maaltid, som var ham saa dyrebart. En halv Times Tid efter, Kl. 8 om Morgenen Kristi Himmelfartsdag, var hans Kamp forbi, Sejren vunden, og Herren, hans trofaste Hyrde, tog sin Tjener hjem til Herligheden.

Fra Lyngby førtes hans Lig til Sct. Andreas Kirken i København, hvorfra Begravelsen foregik Onsdag den 18. Maj Kl. 12. Kirken var fyldt til Trængsel af Mennesker af de forskelligste Livsstillinger, og i Koret var der bl. a. 40—50 Præster, hvoraf flere fra Landet, og det kendtes, at det var et Guds Barn, hvis jordiske Rester hvilede i Baaren, som var skjult under et Væld af Blomster. Det var ikke en Sorgens, men en Glædens Fest, og Grundtonen baade i Sang og Tale var Jubel og Tak til ham, som er Dødens Overvinder og Livets Fyrste. Først sang Forsamlingen den Salme, som indeholder Clausens Valgsprog: »Frelseren er mig en Hyrde god,« hvorefter Formanden for »Kirkelig Forening for indre Mission i København« Professor, Dr. theol. P. Madsen talte ud fra Salmen 89, 10: »Saligt er det Folk, som

kender Frydesangen; Herre! i dit Ansigts Lys vandrer de.« Og efter at Salmen: »Lover den Herre, den mægtige Konge med Ære« var sunget, talte Sognepræst ved Sct. Andreas Kirken J. Steen over Ap. Gern. 26, 16—19, og Sognepræst Asschenfeldt Hansen bragte paa manges Vegne en Tak fra Lolland. Slutningssalmen var »Op dog Zion, ser du ej,« og under dennes sidste Vers bares Kisten ned gennem Kirken, fulgt af Bymissionærerne i Procession. Udenfor Kirken ventede store Skarer af Mennesker, som ikke havde kunnet komme ind i Kirken, og hvoraf mange nu sluttede sig til Processionen, som fulgte efter Baaren ud til Kirkegaarden. Det var en straalende Solskinsdag, og det varede ikke længe, før det mægtige Følge brød ud i Sang. Først »Dejlig er Jorden,« og saa fulgte den ene Salme efter den anden hele Vejen ud gennem Farimags- og Stockholmsgade til Garnisons Kirkegaard. Hele Vejen stod Folk stille og saa efter det underlige, glade Ligfølge. »Det er jo, som om det havde været en af de kongelige,« udbrød en af Tilskuerne, hvortil en Mand af Følget svarede: »Ja! han, som hviler i Baaren, var ogsaa en Kongesøn!«

Ude ved Graven talte Sognepræst Chr. Sørensen ved Garnisonskirken over 2 Cor. 3, 2—3 og forrettede Jordpaakastelsen. Saa brød Lovsangen ud paany, og først efter at have sunget flere Salmer, til sidst »Brødre og Søstre nu skilles vi ad,« spredtes den store Forsamling lidt efter lidt.

Til Slutning skal anføres, hvad Clausen for mange Aar siden (1883) skrev i sin Dagbog, da han ved Nattetid kom hjem efter en møjsommelig og trættende Dag:

»Du, som en Gang læser disse Blade, naar mine Ben forlængst ere hensmuldrede, du skal vide, at mit eneste Haab, den Klippe, hvorpaa jeg bygger, er Jesus Christus, den Korsfæstede og genopstandne Herre og Frelser til min evige Salighed. Mange Aar hengik, før jeg fandt min dyrebare Frelser. Men da jeg fandt ham og omvendte mig, kom til at staa midt i min Daabs Naade, da blev der Glæde i min Sjæl. Thi Herrens Naade blev ny over mig for hver Dag, der kom, og jeg bad min velsignede Jesus, at jeg i Sandhed, i Sagtmodighed, i Ydmyghed, i Tro og Kærlighed maatte vidne om al hans Naade. Og han har sagt: »Beder, saa skal Eder gives.« Og den Velsignelse har jeg modtaget af ren, uforskyldt Naade. Derfor, Ven, hvis du skulde gaa paa Vantroens øde og mørke Stier, da vil jeg raabe til dig: Vend om, før det bliver for sent! Jesus elsker dig og vil gerne have dig ind i Himmelriget. Derfor skal du sky Synden, hade Djævelen og alt hans Væsen og alle hans Gerninger, thi ellers kan du blot vente evig Fortabelse i Helvedes Luer.«

